

Värmlands Anor

1995:4

December 1995

Medlemstidning för Värmlands Släktforskarförening
ISSN 1400-1047

Pris 30:-

Årgång 12

Väse Missionshus, "Betania"

Väse missionshus Betania på vykort från cirka 1920. Förmodligen söndagsskolan som fotograferades. Frankerat med 7 öres Oscar II frimärke som utkom 1 aug 1918. Fotograf Ernst Lind, Väse.

VärmlandsAnor

VärmlandsAnor utges som medlems-tidning för Värmlands Släktforskarförening. Bidrag till tidningen, synpunkter på inriktningen och tips om händelser för bevakning mottas tacksamt av Redaktören. Citat ur VärmlandsAnor får göras, om källan anges.

Upplaga 900 ex, 4 ggr/år

Ansvarig utgivare och redaktör Lars-Gunnar Sander, Norra Berghaget, 66732 Forshaga. Telefon 054-872754

Produktion Consulting Data, Malm-torgsgatan 18, 65340 Karlstad. Telefon 054-218777 Telefax 054-218829

Tryck Tryckeri AB Knappen, Karlstad

Manusstopp för 1996:1 är 6 feb 1996

Värmlands

Släktforskarförening

Föreningen bildades 1983 och har till ändamål att stödja och stimulera intresset för släkt- och hembygdsforskning i Värmland och förena dem som delar detta intresse. Föreningen är ansluten till Sveriges Släktforskarförbund.

Organisationsnummer 873201-6897

Föreningens adress c/o Sander, Norra Berghaget, 66732 Forshaga.

Medlemsavgiften är 100 kr för ordinarie medlem och 30 kr för familjemedlem (1996). Avgiften sättes in på föreningens postgiro 46 96 60-5. För medlemmar i Norge är avgiften 90 norska kronor respektive 28 kronor som sättes in på norskt postgiro 0806 1944339.

Arkiv Emigrantregistret, Box 331, 65208 Karlstad. Telefon 054-159272.

Besöksadress Gamla Badhuset, Norra Strandgatan 4, Karlstad

Styrelsen 1995

Ordförande Lars-Gunnar Sander, Norra Berghaget, 66732 Forshaga. Telefon 054-872754

Vice ordförande Bernhard Granholm, Ljunggatan 39 C, 66432 Grums. Telefon 0555-61153

Sekreterare Gunnar Jonsson, Älvhags-gatan 25, 66140 Säffle. Telefon 0533-10559

Kassör Harald Persson, Malm-torgsgatan 18, 65340 Karlstad. Telefon 054-218777

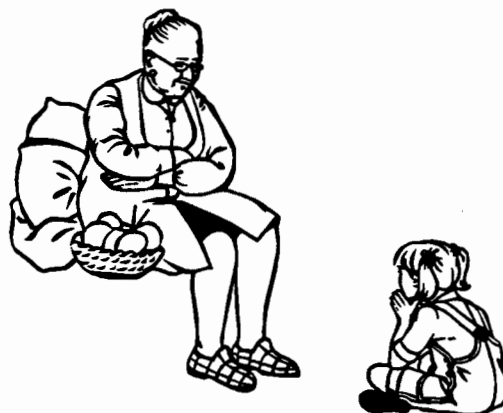
Materialförvaltare Bo Cider, Skolgatan 12, 66060 Molkom. Telefon 0553-10378

Registrator Sonja Peterson, Ölmegatan 9 A, 65230 Karlstad. Telefon 054-219411

Ledamot Gunhild Svensson, Odalvägen 15, 65350 Karlstad. Telefon 054-531448

Innehåll

Släktforskar dagarna	3
Kungaarkiven i Sverige	4
Gränsträff i Örje Norge	5
Maskin läser handstilar	5
Jourhavande . . .	5
Värmlänningar . . .	6
Indelta soldater . . .	7
Värmlandsmaterial	8
Folk och gårdar Gåsborn	12
Antavla 40	13
Mer om släkten Steinfeldt	14
Fel i Gårdsjöboken	14
Gästgiveri blev skolhus	15
35000 svenskar . . .	15
Material till Landsarkivet	16
Arkiv i regional . . .	16
NAD skivan finns	17
Bondsöner mest . . .	17
Rättelse antavla 39	18
Andra medlemsblad	18
Anor sökes	19
En rumphuggen debatt	20
Boktips	21
Annonser	22

*Styrelsen för
Värmlands Släktforskarförening
önskar alla släktforskare
en God Jul och
ett Gott Nytt Släktforskarår
1996 !*

Släktforskarlagarna i Stockholm

1995 års släktforskarlagar ägde rum på Medborgarhuset i Stockholm den 18-20 augusti. Enligt uppgift var det sommarens hetaste dagar i huvudstaden med upp till 31 grader i skuggan! Det var bastuvärme i lokalerna men trots detta kunde arrangörerna Stor-Stockholms Genealogiska Förening, Botvidsbygdens Släktforskarförening och Södertälje Släktforskarförening glädja sig åt en talrik skara deltagare och besökare.

Som vanligt ägnades den första dagen åt konferenser. Undertecknad deltog i ordförandekonferensen medan Bernhard Granholm bevakade redaktörskonferensen.

Ett femtiotal deltagare bevistade ordförandekonferensen. Förbundsordföranden Krister L:son Lagersvärd inledde och omtalade bland annat att förbundsstyrelsen förgäves försökt träffa kulturministern för att informera om släktforskarrörelsen. I stället hade man haft ett möte med statssekreteraren i kulturdepartementet som lyssnat välvilligt.

Vidare har förbundet tillställt förvarsutskottet och kulturdepartementet en skrivelse med anledning av Krigsarkivets omorganisation. I denna påpekar man vikten av att arkivets utmärkta kompetens och service bibehålls för framtiden.

Efter denna inledning var det dags för Martin Holmgren från Justitiedepartementet att informera om datalagen. Eftersom vi släktforskare sysslar mycket med personregister så är ju kännedom om denna lag av visst intresse. Som första regel gäller dock att lagen ej är tillämplig på registrering av avlidna personer. Det är även tillåtet att registrera nu levande personer i vanliga släktforskarregister om dessa används för privat bruk. Man får dessutom distribuera sådana databaser till andra under förutsättning att det sker utan vinstintresse. Regeringen har nu tillsatt en kommitté med uppgift att analysera på vilket sätt ett kommande EU-direktiv om skydd för personuppgifter skall införlivas i svensk lagstiftning samt lägga fram förslag till

en ny lag på området. Utredningsarbetet skall vara klart senast den 31 mars 1997.

Nästa punkt på programmet handlade om upphovsrätt och där fick vi lyssna till Sara Pers Krouse från Sveriges Författarförbund. Jag noterade att upphovsrätten till databaser inte följer samma regler som för litterära verk som är skyddade i 70 år efter upphovsmannens död. För databaser gäller däremot så kallat katalogskydd i 10 år.

Under resten av konferensen diskuterade man vad förbundet kan göra för föreningarna och vice versa? Ett intressant förslag som kom upp var skapandet av ett generalregister för alla efterlysningar som förekommit i medlemstidningarna under de senaste åren. För övrigt dominerades diskussionen av kritik mot SVAR och dess prispolitik, lokalisering och brist på kvalitetskontroll.

På lördagen öppnades släktforskarlagarna för allmänheten. Enligt programmet skulle statsrådet Wallström förrätta invigningen men hon hade anmält förhinder i sista minuten. Det kändes snopet att släktforskarrörelsen inte fick tillfälle att visa upp vad man förmår inför den för kulturen ytterst politiskt ansvariga i konungariket Sverige. Men å andra sidan torde det inte finnas någon kulturminister i hela världen som bättre kan inviga en sådan här begivenhet än före detta talmannen och släktforskaren Ingegerd Troedsson som nu fick rycka in.

Värmland 4. största förening

Till riksstämman infann sig 84 ombud från olika släktforskarföreningar landet runt. Vår förening representerades av undertecknad och Bernhard Granholm. Av röstlängden framgick att Värmlands Släktforskarförening nu är den fjärde största medlemsföreningen i förbundet om man bortser från DIS och PLF vilka är rikstäckande. De som har fler medlemmar än vår förening är StorStockholms, Östgöta och Västgöta genealogiska föreningar. Till ordförande för stämman valdes Ingegerd Troedsson som genomförde uppdraget med samma professionella stil som hon visade prov på vid stämman i Uppsala för några år sedan.

De sedvanliga ärendena klubbades snabbt igenom. Med undantag för valberedningen blev det inga nyval. Förbundets ekonomiska ställning är nu så stark att organisationsavgiften sänktes från 9 till 7 kr per medlem i enlighet med styrelsens förslag.

Två motioner hade inlämnats och blev behandlade. Västgöta Genealogiska Förenings motion angående upprättande av register till förbundets årsböcker antogs. Den andra motionen hade inlämnats av Sotenäs Personhistoriska Förening som önskade en förteckning över utgivna register. Stämman beslutade att detta ärende skall behandlas av referensgruppen för datafrågor. På initiativ av Ted Roswall, Falköping, beslutade stämman att i en skrivelse till SVAR uttala förbundets missnöje med SVAR:s service. Efter diskussion enades man om följande formulering:

Riksstämman kräver

- att SVAR:s prissättning görs om och ställs i rimlig relation till de faktiska kostnaderna.

- att SVAR:s material görs mer lättillgängligt genom skapandet av fler mikrokortcentra. Dessa skall självklart placeras i befolkningstäta områden med goda kommunikationer, parkeringsplatser, övernattningsmöjligheter o s v.

- att nyttjarna, släktforskarna, får ett verkligt inflytande över SVAR:s inriktning och utveckling.

- att någon form av kvalitetsgaranti för SVAR:s produkter och tjänster införs.

Stämman avslutades med att Victor Örnbergs pris utdelades till Ulla Greta Carlsson för hennes insatser inom släktforskningen.

Efter stämman följde en paneldebatt med landsarkivarie Rolf Hagstedt, riksarkivarie Erik Norberg, bibliotekarie Bengt Lönnblad och chefen för SVAR Bengt Näsholm. Sedan var och en i panelen hållit en alltför lång inledning över-

Släktforskar dagarna . . . fortsättning från sida 3

gick debatten till en störtskur av anklagelser som auditoriet med Ted Roswall i spetsen riktade mot SVAR. Man tyckte stundom synd om Bengt Näsholm som fick klä skott också för saker som SVAR knappast kan påverka. Bernhard Granholm berör de verkliga problemen på särskild plats i detta nummer.

Näsholm sade bland annat att SVAR ej får några statliga driftsbidrag utan måste avgiftsfinansiera sin verksamhet. Vidare har man ej råd med mikrokortcentra i storstäderna eftersom kostnaderna där blir för höga. I stället för Stockholm är det därför nu klart att man skall etablera sig i Vaxholm. Andra aktuella orter är Kyrkhult i Blekinge, Uddevalla och Grythyttan (se VärmlandsAnor 1995:3). Norberg förutspådde att vi om cirka 10 år har det mesta arkivmaterialet

på datamedia vilket innebär att vi kan sitta hemma och läsa detta via exempelvis Internet. Mot bakgrund av detta inser man lätt de svåra överväganden SVAR måste göra inför sina investeringsbeslut.

Lördags afton var det bankett i Gylene salen på Stockholms stadshus med underhållning av Bacchi Bröder (Bellman, Fredman och Movitz). Här fick vi också höra en högtidlig presentation av stadshusets byggnadshistoria varvid nämndes att mängder av yrkesskickliga hantverkare från hela landet hade arbetat med husets inredning. Alla dessa har nu gått ur tiden, den siste var smeden Petter i Myra utanför Arvika.

Under släktforskar dagarna hölls ett 20-tal föreläsningar med kvalificerade föreläsare, se Bernhard Granholms refe-

rat. Utställningen var tämligen lik föregående års. Bland de 43 utställarna fanns drygt 20 släktforskarföreningar. Med åren tycker jag mig märka att det blivit färre antavlor men mer litteratur och demonstrationer på datorskärmar. En nyhet som visades var Windows-versionen av Holger. Lantmäteriet demonstrerade en databas där man snabbt kunde få fram vilka kartor som finns i arkivet för en viss gård eller by.

Vår förening delade monterbord med de tre arkiven i Gamla Badhuset. Där visade och sålde vi de publikationer som vi brukar annonsera om i VärmlandsAnor. Bäst gick Släktforskar katalogen för Värmland.

Nästa års släktforskar dagar kommer att hållas i Växjö.

Lars-Gunnar Sander

Kungaarkiven i Sverige finns på 3 ställen

Vid släktforskar dagarna i Stockholm höll docent Ingemar Carlsson ett faktsäpackat föredrag om var man kan finna kungliga arkiv och vad man kan finna i dem.

Kungliga arkiv finns främst på tre platser:

1. Bernadottes familjearkiv (BFA).
2. Slottsarkivet.
3. Riksarkivet (RA).

Forskning i BFA kräver tillstånd. Arkivet förvaltas av Ingemar Carlsson. Slottsarkivet är öppet för allmänheten. Sekretessbelagt material har flyttats till annan plats. Arkivet är öppet en dag i veckan.

Grundregeln är att material från kungen som myndighet (Kungl Maj:t) förvaras på RA. Material som rör kunga-

huset före 1800-talet finns i slottsarkivet från 1800-talet och framåt i BFA.

Översiktligt fördelar sig materialet enligt tabellen här bredvid. Detta gäller i stort. Avvikelse kan förekomma. Tidsgränserna är ungefärliga. Bernadottes familjearkiv börjar i och med att Karl XIV Johan blev kung. Denne var mycket noga med sin dokumenthantering. Senare kungar har varit mer eller mindre medvetna om sina arkivs betydelse. Till exempel så använde Karl XV arkivalier som handels- och bytesvara.

En vanlig fråga för släktforskaren är väl om vederbörande har kungliga anor. Ofta finns en traditionsberättelse i släkten. Första steget i den forskningen kan vara att forska i serien Kungliga resor. Därigenom kan man få reda på om kungen verkligen varit i bygden vid aktuell tidpunkt. Därefter kan forskning i räkenskaper ge antydning om att eventuella bidrag betalats ut till kvinnan ifråga.

Sanningen lär man dock inte kunna få fram utan man får själv bedöma vad som möjligen är sannolikt.

BGm

Bernadottes familjearkiv	Slottsarkivet	Riksarkivet
	omfattar tiden före 1800-talet	
	Kungl handskrifter Kungl arkiv Personliga arkiv Kungens personal	Brev till Kungl Maj:t Kungens kansli Riksregistratur Kammararkivet Biografica
	Resor	Resor
omfattar 1800- 1900-talen		
Personliga arkiv Förvaltning Handsekreteraren Audienser Resor Familjemiddagar Brev, räkenskaper	Förvaltning Handsekreteraren Audienser Kungamiddagar Brev, räkenskaper	Brev till Kungl Maj:t Departementsärenden

Gränsträff i Örje Norge

Vid gränsträffen i Marker Rådhus i Örje 30 sept deltog ett 50-tal släktforskare från Follo Museums- och Historielag, Romerike Historielag, Østfold Historielag och Värmlands Släktforskarförening. Från Sverige kom ett 10-tal forskare. Med erfarenhet från tidigare träff hade denna sammankomst organiserats med korta rapporter och två föreläsningar före den norska lunchen som består av smörgåsar och kaffe/te. Därefter var det tid för individuella samtal mellan forskarna, vilket uppskattades. Många uttryckte sin belåtenhet med denna form.

Lars-Gunnar Sander gav en redogörelse för släktforskararbetets utveckling i Sverige de sista 40 åren. Fram till 1960 var man hänvisad till att besöka något av de 7 landsarkiven eller pastorsexpeditionerna för forskning.

Från och med 1960 har mormonernas arbete med fotografering av kyrkböcker väsentligt underlättat och SVAR i Ramsele kan nu tillgodose släktforskare med mikrokort på hemmaplan. Utskicket från SVAR per år rör sig om 250.000 kort. Nästa steg kommer att bli att via egen PC och modem nå en databank.

I Sverige är Stockholms Genealogiska Förening störst med sina 1100 medlemmar medan Öarnas utanför Göteborg som har 36 medlemmar är minst. Således en ganska stor spridning.

Värmlands Släktforskarförening ligger på 4. plats med cirka 700 medlemmar.

Även i Sverige finns luckor i kyrkböckerna på grund av bränder. Men på sina håll har man med god framgång rekonstruerat delar av de försvunna böckerna med hjälp av husförhålls- och mantalsslängder, domböcker etc.

Harald Persson föreläste om de praktiska problem som en släktforskare möter och poängterade vikten av att notera källan varifrån uppgift har noterats, vilken filnrulle, vilken bok med mera. Det är ovärderligt att senare kunna gå tillbaka och kontrollera.

Forskningens ambassadör

Alla är i sin egenskap av släktforskare ambassadörer för idén och får ofta frågan "Hur börjar jag?". Enklarest är att prata med eller ringa till äldre släktingar och få av dem berättelsen om deras liv. Det ger en mängd uppgifter och framför allt en miljöskildring, muntlig tradition, från äldre tid. Nästan alltid blir dessa äldre anförvanter glada över att någon vill lyssna på dem, ta del av deras minnen.

Efter fällor och problem kom han in på tolkningen av gammal skrivstil och det ständiga samtalsämnet hur namn ska skrivas, enligt källan eller normerat till dagens språkbruk.

Ändamålet med noteringen måste avgöra metoden. Den gamla stavningen finns alltid kvar i källmaterialet men om noteringen ska bli föremål för datorhantering, så måste det vara lika stavning varje gång namnet förekommer och varför inte då välja almanackans stavning.

15000 svenskar i databas

Under eftermiddagens utbyte av erfarenheter forskarna emellan visade Svenskinvandringsskommitténs Jul Aage Krosby sina 15000 svenskar i datorprogram. VärmlandsAnor kan förmedla kontakt för förfrågningar som lämpligen göres skriftligen och hjälpa till med girering av eventuell kostnad.

Vid napp, positivt sök i databasen, debiteras en avgift om NOK 29.00 eller SEK 33.00. Skicka aldrig så litet belopp till annat lands postgiro. Det kostar 30.00 kr för avsändaren och lika mycket för mottagaren.

Ordföranden i Ættehistoriekommittén Leif Øistein Johansen kunde sammanfatta dagens Gränsträff som på alla sätt lyckad och representanter från de 4 deltagande förbunden enades om att nästa Gränsträff skulle arrangeras av Värmland i Charlottenberg september 1996.

Harald Persson

Maskin läser handstilar

Posten har skaffat franska sorteringsmaskiner som programmerats för att läsa de 50 000 vanligaste handstilarna i Sverige. Brev vars adress maskinen ej kunnat läsa visas på en dataskärm. Dessa tolkas manuellt av en operatör som sedan kodar in postnumret. Samtidigt uppdaterar sig datorn på ännu en handstil. Ju fler brev som passerar desto kunnigare blir alltså datorn.

Det här är ju en teknik som sätter släktforskarens fantasi i rörelse! Man frågar sig om det kan bli tekniskt möjligt att vi i framtiden får datorer och program som klarar av att tolka gamla svår-lästa arkivhandlingar? Föga sannolikt säger nog många.

Men om man betraktar den snabba utvecklingen inom IT så verkar ingenting omöjligt. Ta bara som exempel kapaciteten hos en mikrokrets som fördubblats varje år under de senaste 25 åren! Man räknar med att denna utveckling kommer att fortsätta under de närmaste två eller tre decennier. Den som lever får se! Se även Bernhard Granholms referat i detta nummer från arkivdagarna i Karlstad där denna fråga berördes.

Jourhavande släktforskare

Besökare vid Gamla Badhuset, särskilt nyblivna släktforskare, behöver ofta hjälp med att komma igång med sin forskning. Hur fungerar läsapparaten, hur plockar man fram mikrokort, gammal skrivstil, medtodsfrågor och över huvud taget hjälp med alla de problem som möter den ovanne. Detta är någonting som ligger inom vår förenings verksamhetsområde.

Det kan därför nu bli aktuellt med en "jourhavande släktforskare" varje måndag kl 16.30-19.00 under september-april. Du som åtar Dig detta gör det naturligtvis helt på ideell basis. Utanför Karlstad boende kan dock påräkna resekostnadsersättning från föreningen. Du som är intresserad av att ställa upp, vänd Dig till

Bo Cider telefon 054-159272 eller
Lars-Gunnar Sander tel 054-872754

Värmlänningar i förskingringen

Peter Funke har noterat de värmlänningar som inflyttade till Fässberg (Mölndal) under perioden 1884-1894.

1884 arbetaren Gustaf Julius Frykman från Karlstad till Korndal.

1884 pigan Lovisa Maria Svensdotter från Millesvik till Knutsegården.

1885 drängen Alfred Jonasson Max från Ölserud till Knutsegården.

1886 pigan Stina Andersdotter från Ölserud till Knutsegården.

1887 arbetskan Emma Fredrika Fredriksson från Karlstad till Bettyholm.

1889 pigan Carolina Carlsson från Kristinehamn till Gunnebo.

1891 sågarbetaren Bernhard Samuelsson med familj från Karlstad till Roten A 39.

1892 ingenjören Olof Wilhelm Lundqvist från Färnebo till Roten I 14.

1893 smidesmästaren Peter Isak Persson med familj från Färnebo till Roten M 2.

1893 fru Frida Wilhelmina Roos född Boman från Fryksände till Åby Stom.

1893 pigan Ida Maria Andersdotter från Fryksände till Åby Stom.

1894 arbetaren Anders Henrik Jonsson från Gustaf Adolf till Roten A 22.

Emma Norén var född 1871-05-11 på Herrhagen i Karlstad som dotter till fältjägaren nr 39 Olof Gustaf Carlsson Krut vilken någon tid senare ändrade sitt namn till Norén. Namnet är utan tvekan härligt från Nors socken där han föddes 1837-10-09. Emma flyttade år 1890 till Danmark och Köpenhamn där hon gifte sig med Jacob Nielsen 1897-07-18. Makarna fick sex barn. Emma avled i Köpenhamn 1957-07-06. Det senare meddelat av Whilly Roos i Påarp som registrerar personer som flyttat mellan Sverige och Danmark.

I Tjällmo, Östergötland, begrovs 1713-04-10 ogifte båtsmannen Anders Falck från Filipstad.

Mari-Anne Olsson i Släkthistoriskt Forum 1995.4

Ur "Svensker bosatt i Östfold 1710" noterar vi följande värmlänningar. Rödernes socken

Olle Svensson, husmand, Taagetorp, 46 år, född i Töcksmark, 24 år i Norge.

Amund Börjesson, tiener, Gaasebye, 23 år, född i Holmedal, 12 år i Norge.

Börje Olsson, tiener, Aadall, 30 år, född i Holmedal, 1 1/2 år i Norge.

Erik Olsson, Storlös Eier, 60 år, född i Holmedal, 4 år i Norge.

Römskogs socken

Nils Kristoffersson, Sundtzrud, 30 år, född i Östervallskog, 15 år i Norge.

Rokke socken

Erik Olsson, Myrene under Moe, 70 år, född i Gillberga, 3 1/2 år i Norge

Johan Henriksson, ejer oc bruger, Wess-torp, 73 år, född i Blomskog, 40 år i Norge.

Aremarks socken

Olle Andersson, Bjerkebaeck, 57 år, född i By, 30 år i Norge.

Anders Olsson, Bjerkebaeck, 42 år, född i Karlstad, 30 år i Norge.

Per Knutsson, Røedser, 52 år, född i Silbodal, 21 år i Norge.

Lars Nilsson, Moebrecke under Aslaksström, 36 år, född i Karlanda, 12 år i Norge.

Öymarks annexförsamling

Måns Toresson, tiener hoss Lars Böen, 24 år, född i Stavnäs, 3 år i Norge.

Håkan Nilsson, Grumholt under Samböll, 32 år, född i Holmedal, 16 år i Norge.

Anund Rasmusson, uppfödd hos sin morfar Tore Röervig, 20 år, född i Fågelvik.

Värmlänningar bosatta i Grangärde socken år 1900

Meddelat av Maj Fischer.

m=make, h=hustru, e=änkling/änka, s=son, d=dotter

Namn Födelseår Födelseförsamling
Andersson, Johanna h 1870 Gåsborn
Bredenber, Anna Kristina h 1870 Övre Ullerud

Bäckman, Anders Olsson m 1851 Gunnarskog

Ellström, Vilhelm m 1845 Trankil

Eriksson, Jan e 1837 Nyed

Gefvert, Karl Fritiof m 1877 Nyed

Graf, Karl Andersson m 1856 Nordmark

Gustafsson, Johan Viktor s 1883 Sunne-mo

Hag, Johan August m 1877 Fryksände

Hag, Karl Vilhelm 1871 Nedre Ullerud

Hag, Nils m 1858 Ullerud

Hag, Stina Maria 1866 Nyed

Helsing, Magnus e 1827 Gåsborn

Holstedt, Elisabet h 1853 Färnebo

Häll, Augusta Regina 1873 Visnums Kil

Isaksson, Emilia h 1845 Kil (kan även vara Kil i Närke)

Jansdotter, Anna Stina e 1838 Gåsborn

Johansson, Boda h 1865 Frykerud

Karlén, Eva Josefina h 1851 Karlstad

Carlsson, Maja Kajsa h 1833 Gåsborn

Kvist, Karl Johan m 1846 Ölme

Larsson, Anna Sofia h 1865 Karlstad

Larsson, Johannes m 1848 Karlskoga

Larsson, Magnus m 1836 Råms Näs

Lodin, Ida Charlotta d 1876 Ransäter

Löf, Olof m 1847 Gunnarskog

Mose, Sofia h 1873 Färnebo

Nilsson, Maria Elisabet e 1842 Karlskoga

Nilsson, Björ m 1835 Gåsborn

Nilsson, Gustaf m 1849 Nyed

Nilsson, Olof Johan m 1852 Kil (kan även vara Kil i Närke)

Olsson, Erik Hinrik e 1840 Karlskoga

Pettersson, Edvard s 1877 Gåsborn

Pettersson, Johannes m 1832 Råmen

Pettersson, Karl Johan s 1858 Gåsborn

Pärström, August m 1861 Gåsborn

Pärsson, Lars 1827 Råmen

Rolin, Kristina 1847 Brunskog

Rosén, Helge Efraim s 1870 Frykerud

Strömberg, Lars Gustaf m 1870 Fryksände

Stålberg, Charlotta h 1862 Gustaf Adolf

Stålberg, Gustaf m 1862 Gustaf Adolf

Stålberg, Olga Maria d 1895 Eda

Svensdotter, Emma Maria h 1879 Övre Ullerud

Yng, Anders Johan m 1850 Färnebo

Örnkvist, Gustaf m 1853 Väse

Meddela redaktören om Du hittar värmlänningar i andra landsändar!

Indelta soldater som nyodlare

Den indelte soldaten var nyodlaren i bondesamhället under 1700- och 1800-talen hävdade Björn Lippold, chef för Centrala Soldatregistret i Skövde, inför 30-talet släktforskare i Gamla Badhuset i Karlstad 14 oktober. När bönderna efter indelningsverkets start 1682 tvingades ställa mark, hus och viss utrustning till en soldats förfogande var de sparsamma och anvisade naturligtvis inte den bästa jorden. Den brukade de själva. Soldattorpet kom att ligga i byns utkant och hade vanligtvis mycket dålig odlingsjord.

På denna lilla jordplätt skulle soldaten livnära sig och sin familj i ett samhälle som helt byggde på självhushållets princip. Det som soldaten då måste göra var att röja upp bland stenar, ris och buskar, göra jorden redo att ta emot de första sådeskornen och ge plats för sättpotatisen.

Stugan var oftast cirka 4x8 meter och den gav plats för en kommande barnaskara från 1 till 15 barn. Medeltalet ligger på 4,6 födda barn per soldattorp. Bland hittills registrerade soldater finns en knekt med 21 barn men då har 3 hustrur varit inblandade.

Indelningsverket

1682 anges som indelningsverkets bildande men de knektekontrakt som allmogen därefter fick skriva under var egentligen en utveckling av Gustaf II Adolfs utskrivning av soldater. Bristen på manskap och befäl var stor på grund av de långvariga krigen. Drottning Christina, Karl X och förmyndarregeringarna fortsatte med systemet som Karl XI stadfäste genom indelningsverket.

Karl XII upptäckte snart att indelningsverket inte bara hade fördelar utan led av en stor brist, reserver. De långa åren i Baltikum och uppehållet i Turkiet fordrade ständig förnyelse av manskap och befäl för att fylla luckor. Inte var det stupade i strid som var problemet. Senare tiders forskning har konstaterat att 0,7 procent dog i strid, medan resten av de rapporterade döda dog av svält, umbäranden, sjukdomar och allmän utmattning i de långa fotmarschererna. Av drygt 1000 man som vid ett tillfälle sändes till tjänst i den åländska skärgården för bevakning mot Ryssland var det 700 man som aldrig kom hem. Protokoll från expeditionen visar att inte ett skott hade lossats.

För att råda bot på bristen av reser-

ver tillkom under Karl XII:s regering bestämmelsen om 3-männingsrotar, 4-männing-, 5-männing och 10-männingsrotar. Detta innebar att 3, 4, 5 eller 10 gårdar enades om att bilda rote och bekosta en soldat som kunde utbildas och kallas till krigstjänst.

Under 1800-talet tillkom beväringssplikten som innebar att varje krigsduglig yngling från fyllda 20 till 25 års ålder var skyldig bära vapen till försvar av Sverige. Denna 5 års värnplikt gav Sverige en krigsreserv, visserligen ganska dåligt utbildad, en krigsreserv av 80 till 100.000 man. Gotlands nationalbeväring skiljde sig från detta med årsgränserna 18-50 år och i nödfall ända till 60 års ålder.

Karl XI:s reduktion syftade till att återta den egendomsmark som genom frikostiga förlänningar getts till adeln som ersättning för tjänster i äventyren i Tyskland och Danmark. Samtidigt gav den stadga till indelningsverket. Allmogen erbjöds mark till officerare och socknarna lovades att om de utrustade rotesoldater skulle de undvika andra utskrivningar. Detta anammades och viss ordning återupprättades. Sålunda infördes enhetlig utrustning och välplanerade samlingsplatser för årliga mönstringar. Varje soldat visste var samlingsplatsen var och han visste vägen dit. Man kan utan överdrift säga att Karl XII hade till sitt förfogande en armé som torde ha varit Europas modernaste.

Soldater som kulturarbetare

I anvisningar till rotebönder framgår att när frivilliga inte räckte till skulle kallas löst folk som inte hade arbete, som inte kunde livnära sig utan som låg socknen till last. Således kom de uttagna soldaterna från samhällets lägsta klasser. De var medelsvensson som i många fall tvingades till ett meningsfyllt värv. Som

fattiga ynglingar var de bundna till att förbli illiterata därför att samhället inte brydde sig om dem.

Rekryt skulle visa upp sig för kompanichefen vid mönstring. Han skulle i allmänhet vara 5 fot 8 tum lång och mellan 18 och 30 år. Björn Lippold hade sin egen teori om varför åldern ibland inte stämmer med kyrkbok. Präster tog ibland betalt för att utfärda prästbetyg som skulle medföras vid antagning till soldat. Detta var förbjudet men förekom ändå. En fattig yngling gick då till mönstringen, sa att prästen inte hade varit hemma, och uppgav sin ålder till det som skulle passa mönstringsförrättaren. Detta poängterar ännu en gång nödvändigheten för en forskare att vara kritisk till källuppgift.

Dessa rekryter hade fått lära sig att ha respekt för överhet och var vana att lyda order. De var lätta att forma för militär tjänst och trivdes vanligen med tryggheten i ett arbete som dessutom hade respekt i bondesamhället. De fick lära sig läsa och skriva och de fick vid mötes-tillfällen kännedom om vad som hände i världen utanför deras by eller socken. När de kom hem från möte eller mönstring hade de nytt att berätta.

De blev ett någonting i byn från att ha varit ett ingenting.

Och när de efter cirka 30 års tjänst fick avsked hade de vanligen pension och användes i socknen till lärare, klockare etc. De kunde läsa och skriva, de hade sett andra delar av världen, de var beresta och de hade något som inte var vanligt, de hade pengar.

För alla de, och de var många, som fick avsked på tidigt stadium var det olika skäl som satte ned krigsdugligheten. Det kunde vara sjukdom, attesterad sjuklighet, olämplighet, dålig fattningsförmåga (dum i huvudet), utan känd orsak uteblivit från möte, rymt och efterlyst (från Värmland till Norge och Amerika). I slutet av 1800-talet förefaller det vara en fredens tid och lätt att begära avsked, till exempel för hemmansbruk.

Generalmönstringar hölls vanligen vart 3:e år vid armén. I Värmland har

Värmlandsmaterial i

Denna artikel av Lars Otto Berg har tidigare varit införd i "Arkiv, Samhälle och Forskning", nr 1994:3. Efter vänligt tillmötesgående från författaren har vi fått tillstånd att även publicera den i VärmlandsAnor.

De alltmer frekventa ändringarna av olika myndigheters distrikt, där den gamla regeln att distriktsgränserna mycket

ofta följde länsgränserna ej längre är sakrosankt, skapar och kommer förmodligen även framgent att skapa problem för forskarna. Problemet är dock långtifrån nytt - som mer påtagligt exempel på "gränsfall" i det förflutna kan man nämna Värmland.

Landskapet Värmland och Värmlands län är två skilda begrepp. Land-

skapet Värmland har åtminstone under modern tid haft sin fasta utsträckning, länet har däremot växlat - haft olika omfattning som tidvis varit självständigt och tidvis bildat ett län tillsammans med Örebro län.

Redan 1631-1638 existerade ett Närke-Värmlands län. Därefter kom huvuddelen av Värmland att tillsammans med Dalsland bilda ett eget län fram till 1653, varefter det åter kom att ingå i ett gemensamt Närke-Värmlands län. Karlskoga och Filipstads bergslager tillhörde 1642-1647 det kortvariga Nora eller Järla län, varefter de tillföll Örebro eller Närke län. Filipstad återgick 1653 till Värmlands län medan Karlskoga kom att framgent stanna under Örebro. Denna ordning blev bestående till 1779, då Gustav III beslöt att länet skulle delas i två. Den 11 februari detta år utfärdar han en kungörelse härom, vari han meddelar att han

Indelta soldater . . . fortsättning från sida 7

funnits Nerike-Wermlands regemente, Värmlands regemente och Värmlands fältjägerregemente. Detta senare sattes upp 23 aug 1788 i kungligt brev av Gustaf III och organiserades i 6 kompanier.

"Som Vi i Nåder beslutat att på gränsen emot Norge låta i Värmland upprätta en Jägare-kår, bestående af 600 man, samt uppdragit besörjandet därpå till Kaptenen vid Nerike och Värmlands reg:te Thomas Rappolt, som Vi framdeles till Chef för samma kår utse ämnat, så vele Vi Eder sådant härmed tillkännagifva, samt därjämte underrätta, det Vi för att så mycket snarare få denna kår exercerad i Nåder tillåtit icke allenast, att 12 man af de yngste och raskaste soldater vid hvarje kompani af de i Sverige varande bataljoner af Nerikes och Värmlands regemente måga uttagas och till en början i denna nya kår insättas, varifrån de likväl, sedermera, då de där icke längre tarvas, böre till sina kompanier och rotar återgå, utan äfven att skickliga officerare utaf samma regemente efter skedd öfverenskommelse med Eder måge till Jägare-kårens vederbörliga inöfvande få kommenderas. Vi befalle etc."

Förutom generalmönstringar, där fullständig mönstringsrulla fördes som protokoll över manskap, befäl och utrustning med permissionsrulla och sjukrulla, fanns exercismöten varje år med befälsmöte 12 dagar vanligen i maj, rekrytmöte i 20,40 upp till 60 dagar i maj-juni och regementsmöte 14 dagar i juni men ibland inställt. Dessutom förekom öv-

ningsmöten och kyrkoparader under april och maj. Under 1600-talet skulle manskapet samlas varje söndag att efter gudstjänsten exerceras. Gevären förvarades under veckan i kyrkans vapenhus.

Björn Lippold avslutade sin föreläsning med att påpeka att indelta soldater i Sverige nyodlat 500.000 tunnland. Protokollen från storskifte och laga skifte visar på mycket bråk med soldattorpens jord som bönderna ville lägga till sina ägor. Soldaten ville de skicka ut i utkan- ten igen. Det arbete som släkt- och bygdeforskare nu lägger ner på att rekonstruera och registrera de indelta soldaterna kommer att nyansera och i vissa fall ändra historikernas syn på samhällsutvecklingen.

Arbetet med att läsa Krigsarkivets mikrokort till datorprogram, som medger snabb sökning och rapportsammanställningar, pågår i de flesta landskap och några är helt klara. Resultaten exporteras till

Centrala Soldatregistret
Box 604, 54129 Skövde
Tel 0500-465833 Fax 0500-465091

Därmed är inte sagt att alla frågor bör ställas dit. Exporterade resultat till Skövde stannar kvar i de regionala forskarstationer som är bildade i 14 landskap. Där finns den lokala kännedomen och även färskaste kompletteringen.

Källor: C Grill Statistiskt Sammandrag af Svenska Indelningsverket.
Axel Kindberg Värmlands Fältjägare.

Harald Persson

"i nåder för gott funnit, att Närke och Värmlands län, i anseende till dess vidd och storlek, må tills vidare, fördelas i tvenne hövdingedömen i så måtto, att till Närkes län bliver lydande hela Närkes provins med Nora, Lindes och Karlskoga bergslager, samt till Värmlands län hela Värmlands provins, utom förenämnda Karlskoga bergslag; kommandes denna länsfördelning att taga sin början den 1 näststundande maj, och landshövdinge-residenten för Värmland att bliva i Karlstad."

Denna växlingsrika tillvaro för länet och dess delar har medfört att en hel del värmlandshandlingar kommit att hamna utanför nuvarande Värmlands länsgränser. I det följande kommer arkiv och handlingar, som förvaras på Landsarkivet i Uppsala att behandlas, om än tämligen översiktligt och katalogartat.

Äldre länsstyrelsehandlingar

Handlingar från den tid på 1600-talet, då Värmland bildade ett eget län, har åtminstone till del kommit att ingå i Örebro läns länsstyrelse. Här kan noteras kungliga brev till de två landshövdingar som Värmland då hade, Olof Stake och Tönnes Langman, samt en volym skri-

Uppsala landsarkiv

velser från generalguvernören Lennart Torstensson och från hertig Adolf Johan till den senare av landshövdingarna. Där finns även en volym med skrivelser från Göta hovrätt. Som en mer udda detalj kan nämnas ett protokoll från landstinget i Värmland den 16 mars 1636. Landsting betecknade på denna tid sammandragningar med länets invånare för särskilda ärenden, i detta fall bland annat frågor om mått och vikt samt problem rörande inhysesfolk och finnar.

På räkenskapssidan finns landsböcker, det vill säga huvudböcker över länsräkenskaperna med sammandrag av uppbörd och förvaltningskostnader, bevarade för Värmland-Dals ståthållardöme för åren 1639-1653 liksom även avkortningsböcker tiden 1640-1653. Avkortningarna tar upp reduktion av eller avdrag på uppbörden men innehåller på denna tid även olika andra uppgifter och sammanställningar. Här kan nämnas tiondelängder och kvarntullsmantalslängder för ett flertal år, borgerskapets bakugnspenningar 1641, bryggeri- och krogaccisen i Karlstad 1651, uppgifter 1644 om av fienden brända och plundrade hemman, missväxten 1649, samt listor - med namn - över militärens avlöningar genom tilldelning av hemmansränder.

Ytterligare uppgifter, som då och då ingår i avkortningsböckerna, är saköreslängder, genom vilka brottsligheten i Värmland och dess följder kan följas. Vid 25 ting under vintern och sommaren 1651 upptas 222 brott i saköreslängderna. De vanligaste rubriceringarna är brott mot rättegångsförfarandet, som till exempel att inte infinna sig efter stämning etc, med 49 fall, nära följt av lönskaläge med 48 fall. Sedan följer slagsmål med svärddrag, knivdrag, såramål, blånad och pust (örfil) med 24 fall, följt av 17 mökränkning och lika många domar för okvädingsord. Tjuvnad och rån svarar bara för 10 noteringar i saköreslängden.

Övriga mål omfattar en rad olika rubriker som olaga byggning, löftesbrott, nidningsverk, hemgång och svordom. Man kan även se en skillnad häraderna

emellan; av de 30 målen i Jösse härad omfattar inte färre än 14 lönskaläge och mökränkning, med 6 avser slagsmål och dylikt. Gillberga har av 15 mål bara 1 lönskaläge - våldsverkan och slagsmål uppgår emellertid till 7. Att draga några mer generella slutsatser rörande skillnader i folkliv häraderna emellan låter sig naturligtvis ej göra av ett så begränsat material.

Även straffsätserna då det gäller saken framgår. Dyrast var mökränkning och "tjuveri" med som regel 40 marks böter, lönskaläge kostade oftast 20 mark - belopp mellan 3 mark och upp till 40 mark förekommer dock - "såramål" är upptaget mellan 6 och 26 mark, rån, åverkan och nidningsverk hamnar ofta på 6 mark medan stämnings försittande, pust, okvädingsord och svordom som regel bara kostar 3 marker.

För vissa år kan man även i avkortningslängderna finna uppgifter om tullinkomsterna, ibland med noggranna specifikationer. Man kan genom dem till exempel få en uppfattning om järnutskeppningen från Värmland 1641. Mellan april och november detta år vägdes 7454 skeppund järn (skeppund = 170 kg) i Karlstad medan 8557 skeppund gick över Bro hamn, det senare Kristinehamn. Bland mottagarna nämns här regelbundet "Louijs Degeer".

Slutligen ingår i länsstyrelsearkivet ett antal jordeböcker för större eller mindre delar av Värmland och tidvis även för Dalsland; en serie, som börjar med en längd för Jösse härad samt Grava, Karlstads och Hammarö socknar 1627, varefter kommer några mer eller mindre defekta värmlandslängder för 1638/39, 1646-1648 samt 1653.

Närke-Värmlands länsstyrelse

Fram till och med april år 1779 innehåller länsstyrelsens i Örebro arkiv alla vanliga länsstyrelsehandlingar även för Värmlands län. Att gå igenom länsstyrelsearkivet serie för serie torde knappast vara befogat i detta sammanhang. I stället kommer vissa serier med mer direkt anknytning till Värmland att tas fram.

Länsstyrelserna var fram till mitten

av 1950-talet delade på landskansli och landskontor. Man kan med en mycket grov schematisering säga, att landskansliet svarade för förvaltningsärenden medan kontoret stod för ekonomiärendena. I bägge dessa avdelningar i länsstyrelsen i Örebro ingår fram till 1779 en mängd värmlandsärenden.

De stora serierna med mer specifik värmlandsanknytning är i landskansliet de inkomna skrivelserna från de värmländska städernas magistrater 1636-1779 och från kronofogdarna i de olika fögderierna 1634-1779. De ärenden som här redovisas ger en värdefull inblick i livet i staden och än mer på landet under 1600-tal och 1700-tal. Förutom en rad rena förvaltningsärenden som boställes-syner och militära rekryteringsfrågor, kan man om man tar 1741 års skrivelser som ett exempel finna en rapport om hur länsmannen i Fryksdals härad "är vorden fylleri och dryckenskap så tillfallen, att han ock därigenom påsamkat sig ej allena sjukdom, utan ock det beklagliga av yrhet och sinnessvaghhet", listor över alla "inhyses och lediga samt lösa personer", det vill säga personer som ej hade årstjänst. År 1741 i Gillbergs och Nordmarks härader uppgick de till inte färre än 157 män och 96 kvinnor, bestående av en brokig samling avdankade soldater, änkor, orkeslösa drängar och lösaktiga pigor, vilka till del försörjde sig med tiggeri.

Man kan även få veta skördeutfallet: höet i Fryksdals härad var 1741 "hälften mindre än förlidet år", råg och vete, rovor och trädgårdsfrukter samt lin och hampa hade slagit alldeles fel, ärtor och bönor odlades föga men hade där de odlades slagit mycket fel, kålen hade blivit uppäten av maskar, humlen slagit fel medan däremot kornet var någorlunda yppigt och havren "på många ställen vacer nog". Den påbjudna tobaksodlingen hade ännu ej kommit igång. Slutligen rapporteras att enbären "blivit i år så gott som intet" medan rönnbären var "någorlunda". Ekollon och skogsäpplen "finnes icke på denna orten".

Fortsättning sida 10

Värmlandsmaterial . . . fortsättning från sida 9

Det ingår också rapporter om större olyckor och brott samt även redogörelser för utförda avrättningar och gatlopp eller andra straff, som olika brottslingar dömts till. 1705 meddelas att bödeln enligt order grävt upp en död piga på kyrkogården och i stället begravt henne i skogen - eventuellt en självmörderska.

Bland kronofogdarnas rapporter finns även särskilda "förteckningar över till Norge förpassade" 1754-1779. I detta fall är det listor över värmlänningar, som av kronofogdarna erhållit pass för att besöka Norge. Förteckningarna tar upp namn och hemvist på de resande, vart de ville resa samt ofta även deras ärenden. I januari 1774 ville exempelvis Anders Andersson från Stommen i Nordmarks härad resa till Norge för att avyttra sin brännvinspanna. I maj följande år reste bonden Per Larsson med sin hustru Marit Persdotter från bytorpet i Stavnäs till Norge för att "uppsöka och påhälsa sin dotter och svärdotter Marit Halvarsdotter på gården Lund, eller var-est annorstädes hon därifrån kunnat hava flyttat". Andra sökte arbete eller ville köpa fisk, sill och salt i Strömstad. Resan till denna stad synes som regel ha företagits via Norge. Att resorna var vanliga framgår till exempel av att första kvartalet 1770 utfärdades enbart i Jösse härad inte färre än 344 pass.

Slutligen ingår i dessa serier även kronofogdarnas diariér över ankomna ärenden, vilka diariér skulle sändas in till länsstyrelsen. Även bland handlingarna från städernas magistrater ingår vissa diariér över ärenden, som de mottagit från länsstyrelserna med uppgift om vilka åtgärder dessa skrivelser föranlett. I landskansliets arkivbestånd ingår även andra handlingar, som kan vara av speciellt intresse för en värmlandsforskare.

En hel del allmänna uppgifter om Värmland ingår i riksdagsrelationerna 1746, 1751 och 1756 samt i landshövdingens berättelse om tillståndet i länet 1773. En rad frågor om gränsdragningar - både emot Dalsland 1686, emot Norge 1739-1750 och även inom själva Värmland - har avsatt akter i länsstyrelsearkivet. Där ingår även en samling lant-

mäterihandlingar, härrörande från lantmätaren Erik Wallring. Bland de senare finns även konceptkartor till uppmätningar i olika socknar i Värmland 1697-1699 samt en genomgång av boställeshemman i Frykeruds socken 1709.

Bland landskansliets handlingar finns även en del militära med roteringslängder över utskrivna soldater under krigen 1656-1657 och 1674-1677. För 1675 ingår även listor på alla vapenföra män inom allmogen, som kunde uppåddas till länets försvar - i vissa fall med särskilda noteringar om vilka som var finnar. Här finner man även uppgifter om de vapen, som fanns i de olika områdena; i Nordmarks härad mönstrades exempelvis i det närmaste 550 man, 240 av dessa var försedda med utlämnade kronogevär, 188 hade egna bössor medan bara 119 saknade skjutvapen.

Går man sedan över till landskontoret så finner man där naturligtvis alla länsräkenskaper - landsböcker med avkortningslängder och andra allegat och verifikationer. Från 1705 fram till 1737 ingår som regel även mantalslängder i avkortningsböckerna. För åren från och med 1730 bildar även dessa längder - med vissa luckor - en egen serie i vilken Värmland ingår till och med 1778. För år 1748 finns även en liten rest kvar av de mantalsuppgifter, vilka legat till grund för längderna.

I landskontorets arkiv finns även en mängd ämnesordnade serier, vilka innehåller handlingar av intresse för olika kategorier av värmlandsforskare. Där finns för det första jordeböcker (serie G IIIa) för skilda delar av Värmland från 1650-talet fram till 1701 och därefter specialjordeböcker för spridda år som 1712, 1743, 1755, 1765, 1773 och 1777.

Förhållandet att register över värmlandsdelen även ingår i extraktjordeböckerna för vissa av de mellanliggande åren talar för att dessa jordeböcker bundits i skilda band för närke-respektive för värmlandsdelen samt att de senare volymerna eventuellt förts över till Karlstad i samband med länsdelningen. Jordeböckerna kompletteras av rusttjänstlängder, jordrannsakingar samt uppgif-

ter och liggare över skatteköp, i vilka även många uppgifter rörande Värmland ingår.

En annan volym (G VIIIc:1) i landskontorets bestånd innehåller bland annat handlingar från Karlstads kronohäkte med uppgifter om utgifterna för fångarna 1688/1689. Bland fångarna återfinns kättaren Matthes Olufsson, kätterskan Liskén Månsdotter och kätterskan Chierstin Bengtsdotter, manslagaren Oluf Stensson, tjuvarna Anders Jonsson och Per Jansson, horkarlen Gabriel Ersson och förräddaren Östen Olufsson. Sedan är det ett långt hopp i serien fram till 1731, från vilken tid det finns fånglistor ända fram till 1770 med uppgift om de intagnas namn och brott. En annan serie (G IX) innehåller uppgifter om kvarnar och sågar med ansökningshandlingar, syneprotokoll och handlingar rörande tvister angående vattenrätt m m.

En särskild serie består av handlingar från de olika dåvarande städerna i Värmland: Filipstad (G Xab, 1638-1752), Karlstad (G Xac, 1627-1765) och Kristinehamn (G Xad, 1643-1758). Här finns uppgifter om städernas ägor samt räkenskaper för skilda år, främst från 1600-talets senare decennier. Även de kyrkliga församlingarnas räkenskaper för motsvarande tid ingår bland städernas handlingar - för Karlstads domkyrkoförsamling även spridda år ända fram till 1752.

Det finns även mer speciella handlingar som "Handlingar angående åtgärder för invånarantalets nedbringande" i Filipstad 1721-1724, rullor över borgerskapet i Karlstad och dess innehav av olika slags vapen 1714, handlingar rörande brons återuppbyggande 1761, hospitalets räknenskaper 1737-1767 samt en bouppteckning efter borgmästaren Johan Börgesson och dennes hustru 1679. Beträffande Kristinehamn kan man hitta taxeringslängder 1687, rullor över borgerskapet samt ett protokoll över en undersökning över stadens arkivhandlingars tillstånd 1716.

Det var ej bara stadsförsamlingarna, som tidvis redovisade sina räknenskaper till länsstyrelsen. En annan serie i lands-

kontorets arkiv (G Xb2b) består nämligen av inventarieförteckningar och räkenskaper för de värmländska pastoraten från 1670- och 1680-talen samt åren 1694-1695.

I landskontorets arkiv finns slutligen en mängd militära handlingar - några fanns ju även i landskansliet. Landshövdingen spelade huvudrollen, då det gällde att förse de indelta regementena med nya rekryter, och länsstyrelsen var även en av huvudaktörerna vid besiktningen av de militära boställena, därav den rikliga förekomsten av rullor och militära husesyninstrument i länsstyrelsearkivet.

Närke och Värmland satte sedan 1600-talets början upp ett eget regemente med 1 674 korpraler och soldater - det utan jämförelse största landskapsregementet i Sverige. 1200 man fördelade på sju kompanier kom från Värmland, resten från Närke. I landskontorets arkiv ingår indelningsverk och olika slags rullor från 1680-talets början fram till 1770 - efter denna tid redovisas värmlänningarna ej längre i Örebro länsstyrelses rullor även om regementet som sådant kom att bestå till 1812, då det delades i Värmlands regemente och Närke regemente. Att det senare innehöll 292 man från Värmlands län, avspeglas dock ej i länsstyrelsens i Örebro rullor.

När indelningsverket genomfördes 1683 var detta blott ett led i en tämligen omfattande utbyggnad. Enligt rullan från 1684 års generalmönstring hade av de 1052 värmlandsknektarna 25 % rekryterats de senaste två åren och inte färre än 28 % antagits under de två föregående åren 1681-1682. Mer än 550 värmlandsrotar hade således nyrekryterats under några år.

Genom rullor och rekryteringsuppgifter kan man här följa soldaternas öden under nästan hundra år. Under kriget 1741-1743 förlorade exempelvis Värmland inte mindre än 448 soldater i döda, 6 till rymde eller avvek och en blev bortsnappad av fienden vid Domarby i Finland. Ingen av de döda synes emellertid ha fallit i strid. 14 drunknade den 20 oktober 1742, förmodligen då galären Näsvis gick till botten under den stor-

miga hemfärden från Finland, och en blev avrättad - alla andra torde ha dött av fältsjuka och umbäranden. Värmland förlorade på ett par år alltså 37 % av kompaniernas manskapsstyrka - värmlänningarna slapp dock relativt lindrigt undan beroende på att flera kompanier hade lämnats hemma för att bevaka gränsen. Närkekompaniernas förluster uppgick samtidigt till 55 %.

Bland landskontorets handlingar finns även uppgifter om de förstärkningsregementen - s k tre- och femmänningar, som Karl XII lät sätta upp till landets försvar (serie G Iag) samt om Värmlands båtsmän för tiden 1690-1745 (serie G Icc). För att förstärka flottan var nämligen även städerna inne i landet, uppstäderna, skyldiga att ställa upp särskilda båtsmän, Uppstäders bösseskyttars kompani. Eftersom man ej räknade med att detta folk var särdeles sjövant, användes det främst till bemanning av kanonerna och som skyttar. Under Frihetstiden skulle Karlstad utrusta 11 båtsmän, Kristinehamn 7 och Filipstad 5. Då man under krigstid dessutom antog särskilda fördubblingsbåtsmän, uppgick alltså värmlandskontingenten till sammanlagt 46 man.

I Värmland fanns vidare sedan 1700-talets slut ett särskilt värvat förband, Värmlands fältjägare. Även om landshövdingen egentligen ej hade något att göra med de värvade förbanden finns det dock så sent som 1797 ett par utrustningsförslag för ett värmländskt jägar-kompani i Örebro länsstyrelses arkiv (serie G Ial).

Bland länsstyrelsens militära arkivalier ingår naturligtvis även handlingar om Eda skans (serie G Ieb). Ett par enskilda handlingar är från 1600-talets slut men från och med Karl XII:s tid blir dokumentationen mer omfattande. Här finns uppgifter om byggnader och inventarier samt dess underhåll, vissa räkenskaper och korrespondens. genom olika rullor kan man även följa skansens garnison under vissa tider. På en minnessten vid skansen får man veta att denna endast hade en garnison under krigstid, medan i själva verket skansen synes ha

varit ständigt bemannad åtminstone under huvuddelen av 1700-talet. Fredsgarnisonen var dock ej särdeles respektgivande, en styckjunkare, en konstapel och en lärkonstapel samt fem à sex hantlangare.

Tillsammans med förbandshandlingarna finns även några samlingar med uppgifter från olika krig (serie G Id). Vad som särskilt kan nämnas är en del uppgifter om hur Värmland drabbades under 1670-talets krig. Från de olika häradsrätterna har sänts in uppgifter om fiendens härjningar med rapporter om dödade eller rövade kor, får och getter, nedtrampade sädesåkrar m m.

Vid sidan av rekryteringsfrågorna skulle landshövdingen även hålla uppsikt på de militära boställenas tillstånd. I landskontoret finns därför en omfattande serie (G VIIg) med alfabetiskt ordnade husesyneprotokoll. Här redovisas i detalj mangårdsbyggnader och uthus, ladugårdar och lador men även - om än mer summariskt - åker och äng, gårdesgårdar och diken, skog, mullbete och fiskemöjlighet. Under en åttioårsperiod kan man här följa varje boställes tillstånd och de ändringar som skett, särskilt som husesyner som regel skedde vid varje byte av innehavare.

Artikeln fortsätter i nästa nummer av VärmlandsAnor med Värmland på andra sidan länsgränsen.

Tjänsteintyg

Jeppe Strokirk (1789-1856), ägare till Ölsboda bruk i Karlskoga lär ha skrivit följande tjänsteintyg.

Drängen Lars som afsked nu begär hans orlovssedel lyder siså här. Inte är han bullersam på logen inte gör han väsen uti skogen, men på krogen är han ganska trogen, och i gröttfatet en riktig träl varför han rekommenderas väl.

Ur Lars Bäckvalls Elfdalsarkiv, insänt av Maj Fischer i Värby

Folk och gårdar i Gåsborn

Under några år har en studiecirkel arbetat med och dokumenterat lokalhistoria beträffande det som tidigare kallades Gåsborns södra, mellersta och norra rotar. I några fall har närliggande områden tillhörande andra rotar tagits med.

Det mest omfattande arbetet under rensans gång har varit att med hjälp av församlingsböckerna placera in de familjer (personer), som bebott de 175 gårdar och torp som ingått i det studerade området. Tidsperioden omfattar de senaste 100 åren, men där vi haft tillgång till äldre uppgifter, har dessa också noterats. Det har många gånger varit svårt att veta exakt var somliga har bott, så det kan finnas fel bland uppgifterna, såväl som luckor.

Gåsborns hembygdsförening har nu för avsikt att försöka trycka upp denna dokumentation under arbetsnamnet "Folk och gårdar i Gåsborn". Utformningen är inte fastställd men förutom nämnda uppgifter bör kartor samt skisser på uppmätta ödetorp ingå. Fotografier av de olika ställena samt eventuellt bilder på intressanta personer eller familjer kanske borde höras till. Dock får inte boken bli för skrymmande, därför måste nog bildmaterialet ransoneras. För närvarande är textmaterialet uppe i närmare 270 sidor (=blad), eftersom varje objekt påbörjar en ny sida.

För att utröna intresset för en eventuell bok går nu hembygdsföreningen ut och ber om en inte bindande intresseanmälan för ett kommande köp. Priset kommer troligtvis att ligga runt 300 kronor.

Intresseanmälan kan göras till

Gåsborns hembygdsförening
c/o Jernberg
Pilvägen 1
682 92 Filipstad
telefon 0590-230 48 eller
Bo Eriksson
Maskullsvägen 5 B
691 52 Karlskoga
telefon 0586-313 60.

Nr 40

Gunilla Jonsson i Södertälje, som insänt denna antavla, har också gjort en släktbok och en tre timmar lång släktfilm. Båda dessa finns på Emigrantregistret i Karlstad.

Ur släktboken har vi valt följande som handlar om Olof Haglund (nr 2 i antavlan):

Olof Haglund var nog en viktig person där i byn Gettjärn. Alla dessa bouppteckningar, köp och försäljningar av gårdar, alla dessa papper som måste vara rätt skrivna. Men han var nog rätt så styv i affärer också. Mamma Agnes (nr 1 i antavlan) berättade att han åkte till Norge efter ett stort lass med varor. Han hade affären när korkmattorna började att komma ut och han sålde mycket. Agnes var med honom till Sunne efter varor. Hon höll honom i handen när han dog. *Berättat av Rune Jonsson.*

Olof Haglund fick sin utbildning vid Kristinehamns praktiska skola. Han hade den enda affären i Gettjärn på den tiden och så hade han ett stort jordbruk. Emellan arbetet skulle Agnes gå med turister upp på Gettjärnskläppen och visa flora, fauna samt utsikt. Det finns än i dag sällsynta växtarter där uppe. Agnes berättade att det fanns en dal där det växte ekar som var svår att ta sig till eftersom det ej fanns väg. På toppen finns spår efter en "get" i berghällen. *Berättat av Gunnar Jonsson.*

Olof Haglund var född så kallad "uä". Hans mor drucknade i sjön Röttnen samtidigt med tre män från Gettjärn som rodde över för att handla mat i affären i Krokbäcken. Enligt uppgift tilltog stormen då de kommit över men hem ville

de, tog risken och drucknade samtliga. De tre männen var Jan Andersson 22 år, Nils Ersson 19 år och Olof Jansson 39 år, alla från Gettjärn.

Efter detta togs Olov om hand av sin moster och hennes man och fostrades upp i Hag. Han hade ett gott huvud och fick gå i skola i Kristinehamn. Han blev något sorts skrivkarl borta i Gettjärn och gjorde bouppteckningar samt arvsutredningar åt folk. Med tiden startade han en liten lanthandel och drev denna i många år.

I Gettjärn byggdes även ett missionshus och där var Olov en av stöttepelarna i församlingen. Bland annat var han söndagsskollärare och ansågs sträng och ville att alla skulle kunna sina läxor. Enligt uppgift övervärderade han likväl inte missionshuset och att bli frälst där utan yttrade en gång: "Jag mötte min Gud under en tall uppe på Gettjärns-skogen".

I Hag fanns följande barn: Axel, Gustav, Maria, Fredrick, Ernst, Albert, Otto, Ellen och Agnes. Samtliga idag döda. De tre förstnämnda utvandrade till USA.

Olov Haglund blev änkeman tidigt och gifte sedan om sig med Ida på Lerbråten samt bosatte sig en tid på detta ställe. Lerbråten sorterade under Gräsmarks församling och detta var väl anledningen till att Olov begravdes på Gräsmarks kyrkogård. Gravstenen finns på höger sida vid ingången till kyrkogården.

Gunilla Jonsson
Östergatan 30 C80 VI
152 43 Södertälje

Skogsvårdsstyrelsen kartlägger okända kulturminnen

I NWT den 24 oktober kunde vi läsa att 190 ALU-anställda personer runt om i Värmland genomför en kartläggning av okända kulturminnen och att detta görs på uppdrag av Skogsvårdsstyrelsen. Med hjälp av bland annat äldre kartor finnkammar man skogsmarkerna och försöker hitta exempelvis torplämningar. En

arkeolog är knuten till projektet som expert varför slutresultatet bör bli kvalitets-säkrat. Den information som insamlas skall läggas upp i en databas. Man får hoppas att även släktforskare på ett eller annat sätt kommer att få tillgång till denna databas. Projektet beräknas vara avslutat under år 1996.

Upprättad för Agnes Haglund g. Jonsson. född 18/4-1903 i Sunne, Gettjärn, Hag					fm (5) t Gunilla Jonsson. Alla orter i S lan	
Antavla nr 040	Generation I Nr: 2-3 (1)	Generation II Nr: 4-7	Generation III Nr: 8-15	Generation IV Nr: 16-31	Generation V Nr: 32-63	
2 Haglund-Jansson Olov f. 1856-09-28 Sunne, Gettjärn d. 1923-08-13 Sunne sjukstuga	Eriksson Jon f. 1834-09-20 Sunne, Ulvsby d. 1918-01-24	Eriksson, Erik 1807-07-12, Varnum 1851-01-05, Sunne, Getnäs Jonssdotter, Kerstin 1807, Gråsmark	Jonsson-Ullfelt 1777, Gråsmark - 1847, Sunne Håkansdotter, Kerstin 1775, Gråsmark - Håkansson, Jon 1768, Sunne - Olofsdotter, Karin 1765, Gråsmark -	Nilsson, Jon Olofsdotter, Ingeborg Matsson, Håkan Larsdotter, Maria Jonsson, Håkan Jonssdotter, Kirstin	Gråsmark - Gråsmark - 1746, Gråsmark - 1744, Sunne -	
	Olofsdotter Maria f. 1822-01-02 Gråsmark, Dalen d. 1860-10-18 Drunknad i Rottnen	Persson, Olov 1765-04-27, Gråsmark, Dalen 1840-05-18, Gråsmark, Dalen	Elofsson, Per 1723, Gråsmark - 1801, Gråsmark Olssdotter, Marit 1737, Gråsmark -	Olofsson, Elof Ragnvaldsdotter, Elin Olofsson, Jon Eriksdotter, Karin Jonsson, Erik Johansdotter, Ingiel Larsson, Mattes Olssdotter, Annika Bengtsson, Erik Svensdotter, Britta Svensson, Anders Andersdotter, Ing-Mari	1687 - 1739 1690, Gråsmark - 1782, Gråsmark 1727, Gråsmark - 1771, Gråsmark 1730, Gråsmark - 1783, Gråsmark 1711, Gråsmark - 1781, Gråsmark 1723, Gråsmark - 1781, Gråsmark 1720, Sunne - 1778 1730, Sunne	
	Mattsson Lars f. 1822-07-14 Sunne, Svineberg d. 1898-01-22 Sunne, Getnäs	Larsson, Matts 1796-05-05, Sunne, Svinbergssäter 1867-10-12, Sunne, Getnäs Jonasdotter, Katarina 1799-06-19, Sunne, Åleby	Mattsson, Lars. Soldat 1768, Sunne - Eriksdotter, Kerstin 1763, Norra Råda - Andersson, Jonas 1759, Nyed - Jonssdotter, Anna Fryksände -	Jonsson, Olov Eriksdotter, Ingeborg Olsson, Jan Håkansdotter, Britta Söderberg, Johan Jonasdotter-Nyqvist, Ingrid Greta Jonsson, Olov Nilssdotter, Kierstin	Sunne - 1734, Sunne - 1814, Sunne 1749, Sunne - 1839, Sunne 1756, Sunne - 1829 1720 - 1782, Sunne 1719, Sunne - 1808, Sunne 1737, Ö Amtervik - 1816, Gråsmark 1730, Gråsmark - 1792, Gråsmark	
	3 Larsdotter Maria Kajsa f. 1860-07-05 Sunne, Getnäs d. 1914-06-24 Sunne, Gettjärn	Olssdotter Kerstin f. 1836-03-31 Sunne, Getnäs d. 1900-05-01 Sunne, Getnäs	Eriksson, Olov 1801-12-19, Sunne, Getnäs 1868-07-13 Olofsdotter-Söderberg, Greta Maria 1811-01-13, Sunne, Lersjöfors 1866-07-15, Sunne, Getnäs	Olsson, Erik 1767, Sunne - 1837, Sunne Jansdotter, Kerstin 1779, Sunne - 1857, Sunne Söderberg, Sven Olof 1759, Sunne - 1840, Sunne Olssdotter, Annika 1776, Gråsmark - 1811, Sunne	Jonsson, Olov Eriksdotter, Ingeborg Olsson, Jan Håkansdotter, Britta Söderberg, Johan Jonasdotter-Nyqvist, Ingrid Greta Jonsson, Olov Nilssdotter, Kierstin	Sunne - 1734, Sunne - 1814, Sunne 1749, Sunne - 1839, Sunne 1756, Sunne - 1829 1720 - 1782, Sunne 1719, Sunne - 1808, Sunne 1737, Ö Amtervik - 1816, Gråsmark 1730, Gråsmark - 1792, Gråsmark
1995						

Stort intresse för släkten Steinfelt

Sten Nyborgs artikel om släkten Steinfelt har rönt stort intresse. Flera medlemmar har hört av sig både per brev och telefon. Därför presenterar författaren nu mer material om denna släkt.

För den som vill läsa ytterligare om släkten vill jag hänvisa till Gustaf Karlberg: "Älgå socken i Värmland i forna dagar och i våra", Uppsala 1906.

Karlberg föddes 1869 i Kalmar och avslutade sin akademiska karriär i Lund 1904 med en filosofie doktorsgrad. Han prästvigdes samma år och tjänstgjorde som komminister i Arvika pastorat från och med 1904 till sin död i Älgå prästgård 1919. Förutom den ovan nämnda Ortsbeskrivningen utgav han även sådana om Arvika köping, Arvika landsförsamling, Jösse-Ny och Glava. Den sist nämnda utgiven i facsimil 1976 av Föreningen för Värmlandslitteratur. De båda arvika-skrifterna återfinns i "En bok om Arvika" (1933).

I sin beskrivning över Älgå har Karlberg ett avsnitt om Stubberud (s 192-197) där Olof Steinfelt och hans familj skildras. En "Kort öfversikt af Ol Friedr Steinfelts ättlingar (i Älgå, Glafva, Ny och Arvika)" förekommer som fotnot omfattande sidorna 197-208. Skriften är tyvärr svår att uppbringa antikvariskt. I födelseböcker för Älgå har jag sökt finna Olof Steinfelts barnbarn och jämföra kyrkböckernas uppgifter med Karlbergs. Hänvisningar sker till följande källor: Älgå C:3 födelsebok 1724-1747 och död- och begravningsbok 1725-1749. Älgå C:4 födelsebok 1748-1793 och död- och begravningsbok 1750-1777. Karlberg = K Olof Stenfelt och hans hustru Anna Allers hade två barn, dottern Anna-Sofia (Anna Fiken) f 1715 d 1783 och sonen Jan Friedrich f 1719 d 1800.

Anna-Sofias och maken Källar Svenssons (f 1700, d 1784) barn:

1) **Margareta** f 1732-09-25 (C:3 s 56 nr 16) d 1732-12-12 (C:3 s 123 nr 16) kvävd i sängen

2) **Olof** f 1733-12-08 (C:3 s 61 nr 21) Utflyttade till Brandsbol i Glava. "Ättlingar efter honom lefva ännu i Glafva." (K)

3) **Anna Margareta** f 1737-02-08 (C:3 s 75 nr 3) d 1742-01-04 (C:3 s 138 nr 2)

4) **Sven Hemmansägare** i Strandf 1741 (Älgå AI:2 1747-61). Enligt K f 1740 d 1821 inhyses i Stridsbolg med Britta Olsdotter från Fryksdalen, f 1747. Anteckning i födelsebok ej funnen.

5) **Nils** f 1743-01-16 (C:3 s 99 nr 2) d 1743-02-05 (C:3 s 138 nr 9)

6) **Karin** f 1744-04-15 (C:3 s 157 nr 9) d 1750-07-06 (C:3 s 295 nr 12)

7) **Carl "Tyske Karl"**, hemmansägare i Stubberud, kyrkvård, nämndeman. f 1747-08-18 (C:3 s 169 nr 14) d 1821 i Stubberud (K) g 1:a g med Katarina Gregersdotter 2:a g med Kjerstin Mattsdotter (K har kastat om giftermålen !)

8) **Anna** Mormors mormors mor till underdecknad (rättelse av föregående artikel). f 1750-12-14 (C:4 s 30 nr 33) d 1792-11-27

9) **Kari** f 1754-01-12 (C:4 s 48 nr 5) d 1761-12-14 (C:4 s 318 nr 13)

10) **Maria** f 1757-08-23 (C:4 s 68 nr 28) g med Anders Matsson i Höge, Glava (K)

Jans och maken Maria Andersdotters (f 1725, d 1804, från Stridsbol) barn:

1) **Hans Hemmansägare** i Stubberud (K) f 1745-02-12 (C:3 s 160 nr 5) g med Britta Jansdotter f 1762 (K)

2) **Anders** f 1747-10-09 (C:3 s 170 nr 21) d 1750-07-22 (C:4 s 295 nr 15)

3) **Olof Hemmansägare** i Stubberud (K) f 1750-08-28, i födelseboken kallad Fredrich (C:4 s 28 nr 17) g m Elin Svensdotter (K)

4) **Maria** f 1753-08-29 (C:4 s 45 nr 22) g med Erik Andersson f 1758 i Stafnäs, bodde en tid i Vänerud, sedermera hemmansägare i Stubberud (K).

5) **Anders Hemmansägare** i Stubberud (K) f 1756-04-26 (C:4 s 62 nr 22) g med Elin Persdotter (K).

6) **Karin** f 1759-07-15 (C:4 s 78 nr 13) d 1837 (K) g med Jan Olsson f 1752, hemmansägare i Stubberud, d 1809 (K)

7) **Anna** f 1763-03-01 (C:4 s 104 nr 12), finns ej upptagen i K.

8) **Carl Hemmansägare** i Stubberud (K) f 1767-01-26 (C:4 s 120 nr 2) d 1802 (K) g 1:a g med Britta Erlandsdotter f 1763 (K) g 2:a g med Anna Ersdotter f 1772 (K) Utflyttade till Höge 1805 (K).

Sten Nyborg, Yxvägen 5, 18147 Lidingö
Telefon 08-676 38 38

Fel i Gårdsjö-

Gårdsjö - En sann värmlandshistoria av Greta Nygren presenterades i VärmlandsAnor 1995:3 på ett positivt sätt och det sakliga innehållet skulle vara trovärdigt.

Eftersom jag genom min egen släktforskning visste att min farmors morfar var född i Gårdsjö blev jag naturligtvis intresserad och tog bilen till Sunne för att där inhandla boken eftersom den bara såljs där. Redan när jag bläddrade i den i bokhandeln såg jag ett flertal fel varför jag blev mycket tveksam till köp, den var ju dessutom dyr 425:-. Trots detta köpte jag den, det var kanske trots allt endast de fel jag direkt upptäckte. Det visade sig tyvärr vara fel igen, varför jag till hjälp för andra som godtagit uppgifterna vill redovisa mina synpunkter.

Först vill jag nämna att jag är imponerad av mängden namn och data men har man inte haft datastöd så blir mängden misstag lätt stor. Bearbetningen, renskrivningen och korrekturläsningen, torde ha gjorts av icke släktforskare varför det är upplagt för misstag och fel-tolkningar. Exempelvis stamtavlorna sist i boken är ordnade på ett inkonsekvent sätt och bokstavs- och sifferidentifikationen som finns vid alla namn som hör ihop med Gårdsjö stämmer inte alltid. Exempel: på sid 94 har två bröder nummer E11 och E2, skall vara E11 och E12 och på sida 69 har Karin E12112 men i släktavlan E12113.

Nu till rena sakfel i stamtavlorna och i viss mån i texten:

1. På sid 90 omtalas att fältjägaren Kristoffer Persson endast hade fem barn och alla var flickor. Detta är helt fel, han hade sju döttrar och en son, i släktavlan saknas Kerstin född 9 jan 1791, Anna Kajsa född 3 april 1807 samt Nils född 8 sept 1795. Nils är min fm mf och han avled 1867 i Kristinehamn där han varit postiljon.

2. På sid 59 har fadern till A1621:s make två olika namn: Per Dahlkarl och Per Olofsson, troligtvis var den förra soldatnamnet.

3. Sid 252 anges att maken till A1621 Lars Persson dog den 23 jan 1777, skall vara 23 jan 1778.

boken

4. Sid 253: A162151 Kristoffer Persson avled 12 feb 1847 ej 12 dec som uppges; hustrun till nämnde Kristoffer, Kjerstin Jansdotter avled 4 april 1854 som fattighjon i Rådom, ej 1 nov 1816; förtydligande: makan till A16215 Kari Nilsdotter är identisk med E12113 samt att A162152 Nils Persson är identisk med E121132 på sid 256.

5. På sid 271 flera fel: Hustrun till D2, Anna Lorensdotter uppges vara född 11 juni 1680. Då föddes Anders Lorenszon (broder?). Anna torde vara född 1674 enl en uppgift och 1677 enl en annan; D25 Per Bengtsson uppges i boken avlida 1772, makan noteras som änka i hfl 1753-1757 och han avled 24 juni 1756; makan till Per Bengtsson Marit Månsdotter var född 17 sept 1715, ej som uppges 1718; D2 Bengt Jonsson gifte sig 27 dec 1703, ej 27 feb 1703; D251 Johan Persson gifte sig den 6 sept 1765, ej 26 dec 176? (vigselnöti nr 9/1767). Som kurios kan nämnas att första barnet Kjerstin föddes fyra dagar tidigare den 2 sept 1767, upptages i födelseboken som äkta men med moderns hemvist i Askerud (födelsenöti nr 108/1767).

6. På sid 271 och 272 anges olika dödsdagar för hustrurna till D25 och D251. Rätt är 26 okt för Marit Månsdotter resp 31 maj för Kari Nilsdotter.

Naturligtvis har jag endast kontrollerat mina egna anor men ett stickprov på andra uppgifter tyder på felaktigheter även där.

Sven Erik Larsson

Gästgiveri blev skolhus

Göstakrog var tidigare gästgivargård men blev 1903 skollokal i Slottsbron

I VärmlandsAnor nr 1995:2 fanns en uppgift att en byggnad från gästgivargården i Göstakrog blivit skolhus i Slottsbron. Detta har bekräftats enligt arkivuppgifter.

Skolundervisningen i Eds kommun förvaltades kring sekelskiftet till vissa delar av den kyrkliga församlingen. Vid ordinarie kyrkostämma den 28/4 1900 presenterades en framställning av disponent G T Lindstedt vid det nybildade Slottsbrons Sulfittaktiebolag om inrättande av småskola i Strand för bolagets barn. Bolaget var villigt bekosta skollokal, vedbrand och undervisningsmateriel. Samtidigt meddelades att lärarinnan vid Segermons småskola, Karolina Brunzell, anmält sig som sökande till tjänsten vid Strand. Denna uppgift finns i kyrkoarkivet.

I Värmlandsarkiv finns resten av uppgifterna som bekräftar husflyttningen. Där finns protokollsböcker från 1897 och framåt från Slottsbrons Sulfitt AB. I protokollet från sammanträde den 12/6 1902 lyder §1: "Då skolhus måste uppföras vid Slottsbron beslöt styrelsen att ett sådant skulle uppföras, hvartill skulle användas en byggnad ifrån Göstakrog för detta gästgivarregård, hvilket köp godkändes af styrelsen".

I protokoll från 1903 upptas skolhuset bland brukets tillgångar till ett värde av 6200:-. Byggnaden finns idag kvar som bostadshus.

BGm

Källor: Eds församling, K2:1, Skolestämmans protokoll 1888-1903. Slottsbrons Sulfitt AB: A1:1, Styrelseprotokoll 1897-1904.

35 000 svenskar och danskar i databas

Har Du anfäder i Danmark eller har Du släktingar som flyttat till vårt sydliga grannland? Då skall Du kontakta Whilly Roos i Påarp. Han har konstaterat att svenskar som söker anor och släktingar i Danmark möter svårigheter av olika slag. På samma sätt är det för danskarna som vill släktforska i Sverige.

I syfte att förenkla det hela driver Whilly därför ett projekt som han döpt

till "Släktforskare-samarbete över gränsen" eller förkortat SÖG. Projektet går ut på att i en databas redovisa svenskar som flyttat till Danmark och danskar som flyttat till Sverige. För närvarande finns det 35 000 personer i databasen som ständigt utökas.

Om Du hittat danskar bland dina anor, så vill Whilly gärna ha uppgifter om dem till sin databas. Likaså vill han

ha uppgifter om svenskar som flyttat till Danmark: alla namnen, födelse- och dödstilltidpunkt, födelseförsamling och ort, källa, hustru, barn och föräldrar. Men även ofullständiga uppgifter är intressanta.

Adressen är:

Whilly Roos
Rycketoftavägen 10
260 33 Påarp

Material till Landsarkivet i Karlstad

Med anledning av att Värmlandsarkiv övertagit landsarkivfunktionen för Värmlands län från Landsarkivet i Göteborg har en uppsättning mikrofilmkort inköpts över den kyrkliga folkbokföringen till och med 1895. Detta material är nu tillgängligt för forskning i forskarsalen på Gamla Badhuset. Sju nya mycket förnämliga mikrokortläsare har också installerats. I "paketet" ingår dessutom mikrokort över Statistiska Centralbyråns utdrag ur församlings-, födelse- och dödböcker mellan 1860 och 1924. Hittills har man registrerat cirka 3000 forskares besök per år. Med den nya satsningen räknar man med att detta antal kommer att fördubblas.

Nästa år börjar alla originalhandlingar avseende Värmland att överföras från Göteborg till Karlstad. Det rör sig om 5,5 hyllkilometer! Hösten 1997 beräknas flytten vara färdig och då kommer Värmlandsarkiv att officiellt in-

gas som landsarkiv. Det äldre värmlandsmaterial som finns i Uppsala landsarkiv (se artikel av Lars Otto Berg) kommer dock att ligga kvar där. Det går nämligen inte att särskilja detta från örebro-materialet. Någon mikrofilmningen är inte heller planerad. Däremot kommer sannolikt mikrokorten för de till Örebro län hörande värmlandssocknarna att anskaffas till landsarkivet i Karlstad.

Bland de handlingar som snart finns hos Värmlandsarkiv märks Erik av Pommerns privilegiebrev om skattebefrielse för bergsmännen i Filipstads bergslag, utfärdat 1413. Där finns också Visnums församlings räkenskapsbok och sockenstämmoprotokoll från 1500-talet liksom Bergmästararkivet från 1600-talet, med akter om hyttor, gruvor, järnbruk mm.

Värmlandsarkiv har från och med mars 1995 börjat fungera som arkivmyndighet. Detta innebär att man redan hunnit med att besiktiga alla pastorsexpeditioners arkiv och ett antal andra stat-

liga myndigheters arkiv i länet. Folkbokföringen överfördes den 1 juli 1991 från kyrkan till de lokala skattekontoren. Man bestämde då att kyrkobokföringsarkiven skulle överföras från pastorsämbetena till landsarkiven. Samtidigt skall detta material mikrofilm. Innan handlingarna sänds till SVAR i Fränsta för mikrofilmning har de inventerats av Värmlandsarkivs personal. Detta arbete är nu avslutat. Troligen är mikrofilmningen och leveranserna av det värmländska kyrkobokföringsmaterialet avslutat vid sekelskiftet.

Värmlandsarkiv har övertagit ansvaret för Värmland-Dalslands Köpmannaförbunds arkiv. Det rör sig om en stor mängd intressanta handlingar som nu finns i tryggt förvar i Värmlandsarkivs depå. Bland arkivalierna, som innehåller flera kompletta serier av protokoll, finns många pärlor. Äldst är Handels-societetens i Karlstad första protokoll från 1821.

Arkiv i regional kulturmiljö

Den 25 och 26 oktober höll Svenska Arkivsamfundet i samarbete med Värmlandsarkiv och Folkörörelsernas arkiv för Värmland arkivdagar i Karlstad. Sådana arkivdagar hålls regelbundet på olika platser i landet och nu var det alltså Karlstads tur. I arkivdagarna deltog arkivfolk från hela landet med riksarkivarien Erik Norberg i spetsen samt ett par gäster från Norge. Temat för dagarna anges i rubriken.

Arkivdagarna invigdes av landshövding Ingemar Eliasson. I en inledande paneldebatt på temat Kultur i regionen deltog Kjell Fredriksson, Bengt Berg, Lars Åke Engblom från Högskolan i Jönköping samt ordföranden i Folkörörelsernas Arkivförbund Bertil Jansson. Man talade om kultur i mångfald, öppenhet, frihet, samverkan och andra honnörsord, men konstaterade även kulturens snöda villkor och hur politikerna spelar ut kost-

nader för ungdomsgårdar och barnomsorg mot kultursatsningar. Dessutom konstaterades att om nu kultur i allmänhet var drabbat av ointresse så gäller detta arkivverksamhet i synnerhet.

Lokalhistoria och släktforskning

Lars Elam från Stöllet berättade om sin undersökning av hembygds litteratur "Ett års lokalhistoria" samt gav några råd om vad man bör tänka på när man forskar och när man skriver ner sina forskningsresultat. Det är bland annat viktigt att ange källorna. I sin undersökning fann Lars att enbart 35 % av skribenterna gjorde detta. Man skall vid forskning ha klart för sig vad man söker och begränsa sig. Man skall ha klart för sig varför man skriver och för vem.

Krister L. son Lagersvärd informerade om Släktforskarförbundet och om släktforskning. Han framhöll behovet av

arkivmaterialets tillgänglighet, där bland annat SVAR har sin stora betydelse. Han framförde ett förslag att mikrokortcentra bör lokaliseras till landsarkiven.

Framtidens möjligheter

Arkivdagarna handlade både om vad som finns i dag till hjälp i forskningen och vilka möjligheter som finns i framtiden. Alain Droguet från Värmlandsarkiv berättade om arkivens kontakter med skolan i Frankrike och Beata Losman från Riksarkivet berättade om motsvarande verksamhet i Sverige.

Göran Henriksson från folkörörelsearkivet i Örebro redogjorde för arbetet med en arkivkatalog man framställt över arkiven i Örebro län. Den finns inmatad på NAD-skivan. Datorn är det framtida mediet främst när det gäller register, kataloger och databaser men också för kopior och bilder av arkivmaterial. Bengt Erik Näsholm från SVAR framhöll dock

NAD skivan finns på Folkrörelsearkivet

att mikrofilmen kommer att finnas kvar ett bra tag.

Beata Losman talade om scannings-teknik. Man kan i vissa fall med hjälp av datorn förbättra läsbarheten på kopi-orna gentemot originalen. Försök görs också att tolka gammal handstil med hjälp av datascanning. Men till att helt ersätta det mänskliga ögat och få ut över-satt text ur datorn är steget långt.

Värmländsk arkivguide

Peter Olausson redogjorde för planer på att framställa en heltäckande värmländsk arkivguide. Vid den avslutande paneldebatten gavs tillfälle till frågor.

Undertecknad framhöll i rollen som användare av arkivmaterial det inkonsekventa i att en bok på mellan 5 och 10 kr kostar 3 kr att fjärrlåna vid kommunbiblioteket i Grums under det att en mikrokortvolym på cirka 50 gram kostar 10 kr plus det att man själv har att bekosta returportot på den senare.

Jag frågade vad som kommer att göras för att synliggöra arkivforskningen hos beslutsfattarna och att göra klart för dessa att även de många hembygds- och släktforskarnas alster är kultur. Erik Norberg menade dock att tillräckligt görs redan i dag. Arkivens uppgift är långsiktig och sker till stor del i det tysta.

Intressant framtid

Sammanfattningsvis kan sägas att arkivdagarna gav mycket av intresse och inte minst värdet i att träffa de olika arkivmänniskorna. Beträffande de framtida visionerna när det gäller att utnyttja datorn tekniken, så finns möjligheterna.

Jag tror ändå att man skall beakta SVAR-chefens ord om mikrofilmens fortlevnad. Det gäller ju att arkivmaterialet skall kunna vara tillgängligt för gemene man inom rimliga kostnader. Att läsa originalvolymerna kommer att behövas alltför.

Jag är inte helt nöjd med Riksarkivariens svar på min fråga vid paneldebatten, men han ser onekligen problemet ur arkivets synvinkel. Jag ser det ur användarens - forskarens.

Bernhard Granholm

I förra numret berättade VärmlandsAnor om NAD skivan, CD-ROM-skivan med Nationella Arkiv Databasen. Jag har testkört den för att kunna ge ett omdöme. Först skall sägas att den är inte helt färdig och de som köpt den första versionen kommer att få den utbytt mot version 2. Därmed är de brister jag nämner här inte menade som negativ kritik utan enbart som allmän information.

Den ger ett otal sökmöjligheter. Man kan söka till exempel på typ av arkiv, på företag och på alla arkiv som finns i en kommun eller socken.

Jag sökte på Slottsbrons Sulfit AB och fann som väntat att deras arkiv finns hos Värmlandsarkiv men fick även uppgift att vissa delar finns hos Grums hembygdsarkiv.

Man kan även söka på ämnesord och även om man inte känner det exakta namnet på det arkiv man söker efter, så har man ändå stora möjligheter att komma rätt. Den topografiska delen är inte heller den helt färdig, men den är redan i sin nuvarande omfattning imponerande. Man får upp grafiska kartbilder på skärmen med administrativa gränser för olika enheter. På skärmen finns även en tidsaxel med vars hjälp man kan se gränsernas utsträckning från 1600-talet och fram till nutid.

Det är fascinerande att med datorns hjälp följa tidsaxeln och se när Värmlands län växlar från Närke-Värmlands län till eget län. Man kan se när Värmland bytte hovrätt och man kan gå ner på hovrättsnivå och se när Karlskoga bergslag 1829 övergick från en domsaga i Värmlands län till en annan i Örebro län. Administrativt har dock Karlskoga tillhört Örebro län sedan länsdelningen 1779.

Man kan följa kommunindelningen genom åren och man kan se de olika församlingarnas gränser. Dessutom kommer att finnas beskrivande text till det område som visas på kartan. Detta är inte färdiginmatat för Värmlands del, men exempel från andra län visar vilken typ av uppgifter som kommer att finnas.

Sammanfattningsvis kan sägas att skivan öppnar många möjligheter. De som arbetat och arbetar med den är värda en eloge. Det syns att det är ett omfattande arbete som ligger bakom. NAD-skivan finns, som vi nämnde i förra numret, hos Folkrörelsearkivet. Den kommer att demonstreras för medlemmar i släktforskarföreningen två kvällar i december. Det kommer sedan att finnas möjlighet för den som så önskar att själv söka på skivan.

Bernhard Granholm

Demonstration av NAD-skivan på Folkrörelsearkivet, Gamla Badhuset i Karlstad 11 och 18 december kl 16.30 - 19.00

Bondsöner mest skrivkunniga

Daniel Lindmark vid Umeå universitet har i en doktorsavhandling undersökt skrivkunnigheten från sent 1700-tal och fram till mitten av 1800-talet. De obligatoriska husförhören och de så kallade hustavlorna bidrog starkt till att öka läskunnigheten. Redan i slutet av 1700-talet var denna nära 100-procentig medan det bara var högst en på tio som kunde skriva hjälpligt.

Bondsönerna var den samhällsgrupp som i särklass bäst behärskade skrivkonsten i Sverige under den undersökta perioden. Det var jordbrukets kommersialisering som förmådde bondeklassen av såväl effektivitets- som prestigeskäl att uppföra sockenskolor där sönerna fick lära sig skriva riktig svenska. Detta gjordes alltså långt innan den allmänna folkskolan inrättades.

Ur Svenska Dagbladet

Rättelser i antavla 39

Idag är det populärt att forska om smeder. I antavla 39 i VärmlandsAnor 1995:3 finns som nr 116-117 mästersvennen Erik Langren och Cajsa Christophersdotter f 1770-03-02. Då jag i mitt smedregister förhoppningsvis har alla bruksmeder i Värmland, så har jag också detta par, dock med en annan Cajsa.

Erik och Cajsa vigdes 1795-07-19 i Färnebo socken. Erik var då mästersven i Saxå, där han bott sedan födseln. Cajsa var piga i Saxån dit hon kommit 1794 från Gåsborn.

Antavlans Cajsa som vid kontroll i födelseboken visar sig vara född 1771-03-02 och icke 1770, var 1796-07-13 såsom ogift hemmadotter närvarande vid husförhöret i Lånhöjden i Gåsborn och gifte sig 1797 i Rämnen med skatteman Stefan Mattsson i Höksjön/Högsjön. Ytterligare bekräftelse på att Cajsa fått fel föräldrar får man i bouppteckningen efter Christopher Pålsson i Lånhöjden (Färnebo häradsrätt FIIa-24, sid 713):

"År 1807 den 9 sept var nedanskrefne vid Stora Lånhöjden och Råms församling på begäran af Enkan Maria Zigrifsdotter och dess styfson Paulus Christophersson at upteknä och värdera qvarlåtenskapen efter dess afledne man och Fader Christopher Pålsson i Lånhöjden som med döden afled den 19 juli detta år och voro dess efterlemnade barn med förra giftet son Paulus, son Christopher, myndig och närvarande, dottern Cajsa gift med Steffen Mattsson vid Höksjön, bägge närvarande och med sednare giftet dottern Lisa 21 år, son Jan 18 år, dottern Anna 7 1/2 år för hvilka omyn-dige barn ingen förmyndare var at tillgå ..."

Jag har i stället satsat på en Cajsa som föddes 1774-03-05 i Örlingen, Gåsborn med dopnamnet Catarina, dotter till torparen Christopher Andersson och Anna Persdotter f 1742. Denna Cajsa/Catarina tycks några gånger i början av 1790-talet ha pendlat mellan Örlingen och Saxån och till sist kommit till Saxån 1794. Detta tror jag är värt att arbeta vidare på. Forskaren har i detta fallet gått direkt på födelseboken och kommit fel.

Sven Myhl

Kolonigat 7 413 21 Göteborg

Värmland och värmlänningar i andra medlemsblad

Alir-anor 1995.3 (Forskarföreningen ALIR) I artikeln "Apoteket i Söderhamn" läser vi att stadens förste apotekare, Fredrik Sjöqvist f 1735-01-13 i Örebro, tidigare hade tjänstgjort på apoteket Örnen i Karlstad.

AnKnytningen 1995.4 (Nyköping-Oxelösunds Släktforsarklubb) "Swebilius-ättlingar" av *Margareta Stålbrand*. Släkten kan härledas tillbaka till 1400-talets slut, då bonden Jöran var verksam i Värmland. Hans son, Rasmus Göransson, var bonde i Sveby (idag Svenneby) i Silleruds socken. Dennes son Erik i sin tur var befallningsman i Mellan-Sysslet. Släktnamnet Swebilius är säkerligen bildat av namnet på släktens forna hemby Sveby. En medlem av släkten, Didric Swebilius född 1636 i Ljungby, blev fogde i Småland och hade bl a en dotter Catharina som blev gift med rådmannen Johan Tingberg i Karlstad.

AnRopet 1995.3 (StorStockholms Genealogiska Förening) I "Pigan som köpte sig fri från straff" refererar *Chris Henning* ett rättsfall från Gillbergs härads hösting 1735. Där figurerar drängen Erich Olson från Hillringsberg och pigan Britta Håkansdotter Brand från Stavnäs socken vilka gjort sig skyldiga till lönskaläge. Efterlysningarna i detta nummer berör bl a Bogen (Loftman) och Gunnarskog. **Arosiana hösten 1995** (Västerås Släktforsarklubb) I notisen om "Det stora svarta året 1695" läser man att missväxten värst drabbade Värmland och de norra delarna av Sverige.

Dalfolk 1995.3 (Dalarnas Släkt-, Hembygds- och Emigrantforskarförening) "Värmlänningar i Leksand för tre hundra år sedan" av *Margaretha Hedblom*. Den förste gästgivaren i Leksands kyrkby hette Mathias Öhman, född 1670-05-06 i Karlstad som son till Jonas Pärsson och dennes hustru Ingel Börjesdotter. En annan värmlänning var Lars Alstrin som blev prost i Leksand år 1685. Han var bördig från Alster, son till domaren och gästgivaren Anders Björnsson och dennes hustru Gunilla Nilsdotter. Prostens syster Ramborg Alstrin blev gift med komministern i församlingen Samuel Ahlenius.

GF-Aktuellt nr 120 (Genealogiska För-

eningen) Till föreningens samlingar har förvärvats "Från Lars Ingevaldsson i Brobyn till Broström från Värmland". En ofullbordad släktstudie 1686 till början av 1900-talet, ca 160 sidor, stencil.

Gräns-Posten nr 25 (Gränsbygdens Släktforskare i Dalsland, Bohuslän och Östfold) Efterlysningar avseende svenska invandrarfamiljer till Norge från Blomskog, Gillberga, Holmedal, Järmskog och Karlanda.

Släkthistoriskt Forum 1995.4 (Sveriges Släktforskarförbund) "Historia ur domböckerna om järnets bygd, Färnebo härad och Filipstad" av *Kjell Åberg*. Efterlysningar berörande Arvika, Färnebo (Horrjön, Långbanshyttan), Gåsborn (Långbansände, Yxkärr, Älvsjön), Kristinehamn, Kroppa (Svartsången) och Rämnen (Linnerhöjden).

Släkt och Hävd 1995.2 (Genealogiska Föreningen) Efterlysningar berörande Filipstad (Kiörling, Skragge, Touffar), Hammarö (Skragge) och Väse (Glumserud). Svar på frågor berörande Lungund (Lungtorp), Rudskoga (Devilsnäset, Kolerud, Svartkärr, Tackerud, Upplanda), Silbodal (Backa, Långelanda, Årjäng), Svanskog (Lundetorp) och Östervallskog (Kyrkobyn).

Övrigt ur andra medlemsblad

Ale Släktforum 1995.2 (Ale Släktforskarförening) Brott och straff under 1800-talet.

Anropet 1995.3 (StorStockholms Genealogiska Förening) "Nationell arkivdatabas" av *Göran Kristiansson*.

Arosiana hösten 1995 (Västerås Släktforsarklubb) "Gå på nattfrieri". "Femtio år sedan statsystemet avskaffades" av *Anna-Stina Strandin Freij*. "Missa inte dopvittnet" av *Rolf Lundin*.

Disketten 1995.3 (DIS-Väst) "Kalendern - tiden - släktforskning" av *Hans Vappula*.

Diskulogen nr 37 (Föreningen DIS) "Ogifta kvinnors titulatur" av *Ove Billing*. "Att göra en släktbok" av *Marianne Falkenströmer*.

Hallandsfarares Information nr 29

ANOR SÖKES

Till ANOR SÖKES tar vi emot frågor om anor och ättlingar från alla, som är medlemmar i en släktforskarförening

264. Jag söker föräldrarna till **Stina Andersdotter**, död 1843-10-21 som änka i Hålmyn, Dalskogs socken. Enligt födelseboken för Karlstads stadsförsamling föddes hon 1769-03-18 som utomäktenskaplig dotter till kvinnspersonen Ingrid Larsdotter. Fader angavs vara lärningen i glasmästeriämbetet Anders Lund, enligt husförhörlängden född 1750 och boende hos glasmästaren Anders Hallberg. Anders Lund flyttade 1770-03-03 till Stockholm där han ej har kunnat påträffas trots sökande i flera församlingar. Ej heller modern Ingrid Larsdotter har återfunnits i husförhörlängderna.

*Curt-Eric Johansson
Gamla Lundagatan 1, 3 tr
118 23 Stockholm*

265. Min farmor **Alida Katarina Graham** f 1882-02-25 som utomäktenskaplig dotter till Margareta Graham i Högländ, Ljustorps socken (Y) och korpralen Johan Kjellgren. Den senare har jag ej lyckats finna i Ljustorp men däremot har jag hittat en Anders Kjell-

gren f 1848-03-14 från Fryksände i Värmland. Anders är dock inte far till Johan. Anders gifte sig 1876 och hade döttrar som bodde i Högländ, Ljustorps socken. Kan Johan Kjellgren vara bror till Anders Kjellgren?

*Katarina Hultin
Fagottgatan 43
871 61 Härnösand*

266. Jag söker föräldrar och övriga anor till

a) smeden **Anders Larsson** f 1785 i Fryksände och d 1851-05-14 i Vägsjöfors, Vitsand.

b) ovanstående hustru **Catrina Olsdotter** f 1794 och d 1837 i Vitsand

c) **Carl Fredrik Solberg** f 1828-05-20 i Sillerud.

*Oystein Andersen
N-5870 Övre Ardal Norge*

267. Jeg leter etter min morfar **Carl Daniellsson** f 1845-04-13 i Bryngelsbyn, Sillerud som sønn utenfor ekteskap av piken Cajsa Jonasdotter. Hans mor Cajsa ble født 1810. I 1869 tok Carl Daniellsson utflytning til Norge hvor han fikk arbeidsattest fra 1869-03-31. Carl Daniellsson skrev seg for Karl Nilsen i Norge. Kanskje hans mor Cajsa Jonasdotter ble gift med en Nils og Nils var stefar til min morfar. Carl Daniellsson ble gift 1886 med Karen Gjertine Tønnesdatter. De fikk tre barn. Blant faddrene på deres barn heter en av dem Fredrik Nilsen. Er det mulighet for at Karl Nilsen og Fredrik Nilsen er halv søsken?

*Björg Sagaard
Østre Ring 67 c
N-4015 Stavanger Norge*

268. Jag söker anor m m till

a) **Karin Håkansdotter** f 1655 i Brogården. Östra Fågelvik. Hon vigdes 1682-12-28 med Sven Påfvelsson f 1655 i Måserud, Våse.

b) Förnamn och anor till en **Andersdotter**. Hon gifte sig med Per Olofsson

(1610-1686) troligtvis från Elgånäs. Hon var syster till Joen Andersson i Bäck, Fågelvik.

*Björn Stålhed
Barometergatan 3
418 41 Göteborg
tel 031-54 94 64*

269. I husförhörlängd 1815-1821 AI8 pag 87 har jeg under Tyxmark Stom funnet mjölnaren Nils Nilsson, hans hustru **Catharina Olsdotter**, sonen **Jan**, dotter **Britta Stina**, dotter **Cattarina** og dotter **Maja Lisa** f 1817. Vidare har jeg funnet at Maja Lisa ble født 1817-04-01 i Tyxmark. Ved denne innførselen står det anmerket: Attester i Holmed. Jan og Stina er konfirmert i Eidsberg kirke i Norge i 1829. I Eidsberg kirkebok er anført at de er døpt i "Tusmark i Sverige" h h v 1808 og 1809 ifølge "Atest av Comunister Borre af 29 October 1818". Jeg antar at familien flyttet til Eidsberg i 1818. Jeg har ikke greid å finne noen ytterligere opplysninger om mjölnaren og hans familie og er spent på om noen kan hjelpe meg å finne min kones forfedre i Sverige.

*Ragnar Homstvedt
Höiendal 5
N-1609 Fredrikstad Norge*

270. Jag söker föräldrar och anor till mästervennen **Nils Andersson Forsberg** f 1734-10-01 i Storfors, Kroppa (ej påträffad i födelseboken) och d 1806-11-25 i Stjærnsfors, N Råda. Kallas Blåsjö i Lillfors och Loviseberg. Mästervensbrev 1758. Fanns vid Vassgård -1756, Storfors 1756-58, Lillfors 1764-67, Gustafs-fors 1767-81, Uddeholm 1781-88 och Stjærnsfors 1799-1806.

*Gunnar Perman
Fågelvägen 9
856 43 Sundsvall*

271. Jag söker föräldrar och anor till a) **Fältjägaren Andreas Olsson Moberg** f 1855 i Arvika. Bodde år 1883 i Liane, Karlanda, där första barnet Karl Edvard föddes. Flyttade 1885 till Moen i Spydeberg, Norge.

b) Ovanstående hustru **Britha Lovise Klauson** f 1855-08-25, d 1906-11-16 i Kjøstangen, Spydeberg. Enligt familjetradition var hon uä dotter till prästen Klaus. Hon hade också en bror som blev präst.

*Kjell Karlsen, Boks 71
N-1820 Spydeberg Norge*

Övrigt ur . . .

fortsättning från sida 18

(Hallands Genealogiska Förening) "Seder vid livets slut" av *Love Jansson*. "Något om legostadgan" av *Ingemar Rosen-gren*.

KLGF-bladet nr 17 (Kalmar läns Genealogiska Förening) Farsoter under 1700- och 1800-talen, referat från föredrag vid släktforskar dagarna i Stockholm.

Släktdata 1995.3 (Föreningen Släktdata) "Släktdata på Internet" av *Mats-Olof Sander*. "Skatter och Gamla Uttryck - fortsättning" av *Pär-Olov Odmer*.

Västgötagealogen 1995.3 (Västgöta Genealogiska Förening) "Rackaren - den lägste på samhällsstegen" av *Eric Carlsson*.

En rumphuggen debatt

272. Jag söker föräldrar och anor till
a) **Cajsa Andersdotter** f 1751-03-22 i Bjurtjärn och d 1802 i Ekhammar, Ölserud. Jag har ej kunnat finna henne i Bjurtjärn. Hon skall ha varit vallonättling.

b) ovanstående make **Anders Olofsson** f 1756-03-25 i Ekhammar och d där 1838-04-04. Han finns ej i födelseboken.
Ulla Bengtsson
Borga Jonagården Larv
535 93 Kvänum
tel 0512-70243

273. Jag söker anor och ättlingar till
a) **Lars Larsson** i Rud, Kila, f 1742, g 1766-12-28, d 1804-12-14.

b) dennes hustru **Annika Andersdotter** f 1746, d 1819-03-18. Makarna hade sonen Jan Larsson f 1777-03-22.

c) **Eric Ericsson** i Säter, Kila, f 1760-10-28 i Uppliden, Kila

d) dennes hustru **Ingrid Andersdotter** f 1771-03-01 i Svanskog. Makarna hade dottern **Annika Eriksdotter** f 1790-02-13, g 1810-12-27 med ovannämnde Jan Larsson. Dessa makar flyttade till Söle i Skee, norra Bohuslän och fick många barn.

Ulla Jansson
Nordostpassagen 63
413 11 Göteborg
tel 031-241168

274. Jag söker

a) Föräldrar till **Brita Persdotter** (ca 1643 - 1725) i S Röjdåsen, Östmark. Var gift med Per Hindersson Sikan, d ca 1685 där.

b) Föräldrar till **Erik Persson** (ca 1670 - 1751) i Böj, Östra Fågelvik och hans hustru **Kajsa Svensdotter** (ca 1665 - 17369. Gifta när och var?

c) **Anders Persson** (ca 1707 - 1765) i Högforsen, Väse. Född när och var? Föräldrarna var smeden Per Andersson och Ingeborg Nilsdotter. Hans hustru var **Ingrid Larsdotter** f 1703 i S Ölhmult, d när och var?

d) Föräldrar till **Olof Svensson** (ca 1679 - 1742) och hustrun **Ingrid Andersdotter** (ca 1689 - ?) i Nybacka. Ö Fågelvik. Gifta när och var?

Den paneldebatt som anordnades vid SSF årsstämma var ett gott initiativ, men som av några orsaker inte blev helt tillfredsställande.

• Tiden var alltför kort.

• Några i panelen hade missuppfattat sin roll och höll hela verksamhetsberättelser istället för de 3-minuters inlägg som stipulerats.

• En politiskt ansvarig saknades.

Att Ted Roswalls yrkande framfördes var bra, men jag anser problemet ligga även utanför SVARs ansvarsområde och här borde en politiker fått svara för sig. Att landets kulturminister skulle intressera sig är väl en utopi.

Det jag menar är situationen för alla de som inte har råd och möjlighet att resa

e) **Petter Elg**, f 1814 i Säfsnäs. Hammarsmed i Gustavsström, Gåsborn. Död när och var?

Sven Johansson
Vasavägen 16 B
737 47 Fagersta
tel 0223-13562

275. Jag söker födelseort, föräldrar och anor till **Johan Anders Henriksson** f 1859-04-20. Han skall ha varit gift med **Johanna Storfors** f 1854-06-23 i Övermark, Finland. Barn:- Karl Oskar Storfors f 1877-02-28 i Övermark, Finland-
Petter Leonard Dahlgren f 1880-03-21-
Frida Johanna Dahlgren f 1884-08-23 i Sundsvall-
Nils Theodor Dahlgren f 1886-06-10 i Svartvik-
Johan Hjalmar Dahlgren f 1889-03-24 i Skön, Timrå-
Axel Alfred Storfors f 1891-09-15

Hilding Eklund
Lantbrukarev 3
862 41 Njurunda
tel 060-31392

276. Jag söker födelseort, föräldrar och anor till **Lars Larsson Jutterström**, f 1834-11-04 i Värmland och d 1911-10-20 i Ovanåker (X).

Sture Jutterström
Hallonvägen 12 E
806 35 Gävle

till ett forskarcentrum utan är hänvisade till de lokala kulturnämndernas godtycke. Jag prövade detta i min hemkommun för några år sedan genom att överklaga kommunbibliotekets höjning av avgifter, när mikrokorten infördes. Biblioteken fick då en minskad men synlig kostnad istället för de höga men dolda portokostnader man har för rullfilmer.

Sakfrågan kom bort

Jag skall här inte dra hela förloppet i överklagandet. Det finns refererat i VärmlandsAnor 1993:2. Det väsentliga man dra ut ur processen är att ingen instans i överklagningskedjan velat ta upp själva sakfrågan, det vill säga huruvida utlån av arkivuppgifter skall ges samma status som utlån av böcker.

Så har till exempel en politiker i den lokala kulturnämnden till sin partigrupp yttrat bland annat: "Det gäller överklagandet av bibliotekets uttag av 10.00 per lån av uppgifter som måste begäras från annan instans." Nämnade politiker bryter ner hela problemet till "uppgifter som måste begäras från annan instans". Vidare påstår denne politiker att "bibliotekets portokostnad i dessa fall ofta överstiger 20.00", vilket påstående är helt fel. Slutligen kallar han mitt överklagande "ett påhopp".

I min överklagan till kammarrätten hade jag åberopat såväl Arkivlagen som Tryckfrihetsförordningen, men kammarrätten hänvisade i sitt utlåtande enbart till kommunallagen, som bland annat säger att kommunerna själva bestämmer sina avgifter. Denna sistnämnda lag ligger alltså som en ogenomtränglig ostkupa över kommunal verksamhet, utestängande såväl andra lagar som sunt förnuft.

Jag fick sedan inte prövningstillstånd hos regeringsrätten, som är den instans, som skall se till att regeringens intentioner slår igenom i lagens tillämpning.

Behandlingen av överklagandet samt frånvaron i paneldebatten vid SFF stämma visar med all tydlighet politikernas ointresse för folkrörelsekultur på den vanliga människans nivå.

Bernhard Granholm

Boktips

Historik över Nordsjö ägare

ALU-arbete av *Ingalill Olsson, Nils Edeland och Erling Johansson*, A4-format, 7 sidor. Säljs av Övre Ulleruds hembygdsförening. Nordsjö är ett gammalt säteri i Övre Ullerud och var ursprungligen socknens största jordegendom. Den första kända uppgiften om gården förtäljer att den skänktes av lagaman Hörd till Riseberga kloster år 1268. Från 1634 och fram till i dag redovisar författarna en obruten ägarlängd. Säterirätt erhöles år 1645.

Under cirka 100 år fram till 1736 ägdes Nordsjö av släkten Roos af Hjälmsäter eller med denna befryndade släkter. Därefter har gården varit i ofrälse personers ägo med brukspatronen Henrik Kolthoff d y som första namn. En kort beskrivning görs av skatter och pålagor förr i tiden speciellt med hänsyn till säterierna. I slutet av skriften redogörs kortfattat för torpen i trakten enligt 1707 års karta. Enligt källförteckningen lär det finnas ett arkiv på Nordsjö vilken kan vara intressant att känna till för släktforskare.

Skriften illustreras med åtta fotografier varav ett visar gårdens pampiga corps de logis (18 rum i två våningar). Det man saknar är väl en karta över gården och/eller trakten. *Lgsa*

Dömle.

En kort beskrivning av dess industrihistoria. ALU-arbete, A4-format, 9 sidor och 13 bilagor. Säljs av Nedre Ulleruds hembygdsförening. Författarna har varit så blygsamma att de ej satt ut sina namn, men enligt uppgift är de desamma som gjort Nordsjöskriften.

Redan på 1400-talet omtalas två hemman vid Dömleälven. Under tidigt 1600-tal anlades här två hammarsmedjor. Från början var det ägarna till de två gårdarna samt borgare i Karlstad som drev verksamheten. Övre och nedre hammaren hade olika ägare vilket skapade konkurrens och osämja.

Genom diverse transaktioner blev greve Carl-Gustav Löwenhielm på Aper-tin ägare till bägge hamrarna år 1744 och i fortsättningen hölls bruket sedan sam-

man i en enhet. År 1884 upphörde järnhanteringen och i stället anlades en såg på platsen. Hur länge denna verksamhet var igång sägs inte. Efter brukspatronen C-E Anderssons död 1896 avyttrades stora delar av Dömle till arrendegårdarnas brukare och till Uddeholmsbolaget. År 1945 sålde grosshandlaren Runestams sterbhus bland annat huvudbyggnaden till Stiftelsen Karlstads Stiftsgård. De tre sista sidorna i skriften ägnas sjön Vistens sänkning.

I de 13 bilagorna visas olika arrendekontrakt. Så mycket industrihistoria innehåller inte denna lilla skrift titeln till trots. Man hade nog gärna velat veta något om tillverkningen vid bruket. Folk som skriver brukshistoria brukar dessutom vara förtjusta i uppgifter om tonnage men här finns inte en enda liten siffra som kan ge läsaren en antydning om tillverkningens omfattning. *Lgsa*

Trälbatarna.

Prämtrafiken mellan Munkfors och Deje under 1800-talets senare del av *Bernt Jansson*, Etnologiska sällskapet skriftserie nr 2, 62 sid. Prämtransporterna var ett viktigt kommunikationsmedel i Värmland alltsedan 1600-talet. Malm från gruvorna och tackjärn från hyttorna fraktades på pråmar över sjöar och vattendrag.

Prämtrafiken på Klarälven var bara en del av den enorma transportapparatur som måste fungera för att hålla produktionen igång vid de värmländska järnbruken. Pråmarna roddes nedför älven till Karlstad lastade med järn och trävaror. För att navigera på älven krävdes helt andra rutiner än vad som fordrades för att till exempel segla en skuta i öppen sjö. Tillbaka uppför älven fick man dra de med styckegods lastade pråmarna med draglinor, ett synnerligen slitsamt arbete som benämndes "trälning". För detta ändamål underhölls så kallade trälvägar efter stränderna.

För pråmarnas lastförmåga och konstruktion redogörs ingående liksom för hur arbetet var organiserat i båtlag. Pråmkarlarna, som av beskrivningen att döma, var en färgstark yrkesgrupp, rekryterades bland torpare och andra obesuttna i trakten mellan Munkfors och Deje. I en för släktforskaren intressant bilaga redovisas också en förteckning med diverse uppgifter om de pråmkarlar

som fanns 1878 och 1892.

Författaren har gått igenom ett stort antal tryckta och otryckta källor och därur lyckats vaska fram en allsidig belysning av prämtrafiken på älven. Intressanta kartor, författarens egna teckningar, gamla fotografier och andra illustrationer lockar till läsning. Redogörelsen avslutas med en skildring från en resa med den lilla passagerarångaren Bylgia som trafikerade sträckan Deje-Munkfors under senare delen av 1800-talet.

Slutintycket är att detta är en faktsäckad men ändå mycket lättläst liten bok. Släktforskare med anor i Ransäter, Övre och Nedre Ullerud bör absolut ha den i sin bokhylla. Boken säljs även av Värmlands Släktforskarförening och kostar 60 kr + 11 kr porto. *Lgsa*

Historiske persondata i Östfold

Utgiven av *Östfold Historielag*, 20 sid. Förteckningen upptar en översikt av färdigregistrerade källor i Östfold och vad som är under arbete. Man har kartlagt inte mindre än 130 olika register. Det rör sig om kyrkböcker, mantalslängder, folkräkningar, domböcker, skiftesprotokoll, fogderäkenskaper, mönstringsrullor, jordeböcker, matriklar och skattelängder. Via ett sockenregister och ett källtysregister hittar man snabbt det som man är intresserad av. För den som har anor i Östfold torde denna förteckning vara av mycket stort värde. Den finns i föreningens bibliotek på Gamla Badhuset. *Lgsa*

Svensker bosatt i Östfold 1710

Av *K Frøyset*, 22 sid. Freden i Roskilde 1658 innebar bland annat att danskarna avträdde det norska landskapet Bohuslän till Sverige. Många bohuslänningar kände inte för att bli svenska undersåtar, så de flyttade norrut till det gamla moderlandet. Denna invandring följdes år 1679 av en flyktigvåg då den norska hären retirerade från Bohuslän efter gyldenlöwefejden. Efter svenskarnas nederlag vid Poltava 1709 såg den danske kungen sin chans och förklarade Sverige krig - ett krig som naturligtvis det norska lydriket drogs med i. Myndigheterna i Norge blev nu angelägna att försäkra sig om de svenska invandrarnas lojalitet.

Boktips**fortsättning från sida 21**

Dessa blev därför anmodade att avlägga en sk "Troeskabs Eed".

I Akershus stifts og amts arkiv finns en förteckning över alla de i Sverige födda och i amtet boende personer som avlade eden. Det är denna förteckning som författaren skrivit av och nu publicerat. Totalt rör det sig om 326 män men författaren räknar med att det i verkligheten var betydligt fler svenskar som bodde i området. Kvinnorna är till exempel ej medtagna.

Av det uppgivna antalet var 237 födda i Bohuslän och bara 14 i Värmland. Säkertligen hade värmlänningarnas inflyttning att göra med släktförbindelser medan bohuslänningarnas var en mer direkt följd av krigshändelser.

De 14 värmlänningarna redovisas under "Värmlänningar i försörjningsringen" på sida 6 i detta nr. Skriften finns i föreningens bibliotek i Gamla Badhuset.

Lgsa

Folkuniversitetet Karlstad
fortsätter med 2 föreläsningar
våren 1996 i ämnet
Släktforskning

De riktar sig främst till Dig som släktforskat tidigare och ger en breddad vy över ämnet.

Plats är Folkuniversitetets kurslokal Västra Torggatan 3, Karlstad.

**Hur man läser
gammal skrift**

Torsdagen 22 februari kl 1830

Peter Olausson

Värmlands Hembygdsförbund

Hur levde vi på 1800-talet?

Torsdagen 7 mars kl 1830

Kjell Fredriksson

Kulturchef i Karlstads kommun

Annon**Glava ska leva!**

En bok om Årland Segersten och hans hembygd, hembygdskämpe och stor kulturpersonlighet. Med ett omfattande personregister. Inbunden, 169 sidor.

Glava Hembygdsförening

Pris SEK 225.00 + porto 24.00

Pris NOK 205.00 + porto 30.00

Annon**Trälbåtarna**

Prämtrafiken mellan Munkfors och Deje under 1800-talets senare del. Nr 2 i Etnografiska sällskapets skriftserie. Häftad, 62 sidor.

Av Bernt Jansson

Pris SEK 60.00 + porto 11.00

Pris NOK 55.00 + porto 16.00

Annon

Karlstad (S)
Gamla kyrkogården
av N F Bergqvist

312 sidor biografier med foton över cirka 550 personer som under 1800-talet gravsatts på denna kyrkogård. Bunden bok, hög kvalitet. Index.

Pris SEK 140.00 + porto 24.00

Pris NOK 125.00 + porto 45.00

Annon

Kila (S)
Födde Vigde Döde
1640 - 1699

64 sidor i prydligt A4 ryggbundet häfte.

Av Gunnar Jonsson, Säffle

Pris SEK 60.00 + porto 11.00

Pris NOK 55.00 + porto 16.00

Annon

Kila (S)
Vigde 1689-1900

268 sidor i prydligt A4 ryggbundet häfte.

Av Gunnar Jonsson, Säffle

Pris SEK 120.00 + porto 24.00

Pris NOK 110.00 + porto 45.00

Annon

Kila (S)
Födde Vigde Döde
1700 - 1749

155 sidor i prydligt A4 ryggbundet häfte.

Av Gunnar Jonsson, Säffle

Pris SEK 90.00 + porto 18.00

Pris NOK 82.00 + porto 25.00

Annon

Garvare och Garverier
i Karlstad

Skildrar garveriskråets betydelse för Karlstads utveckling till centralort under 1700- och 1800-talen. Häftad. 35 sidor.

Av övering Sven Rask

Pris SEK 40.00 + porto 3.00

Pris NOK 36.00 + porto 10.00

Annon

Kila (S)
Bouppteckningar
1744 - 1859

53 sidor i prydligt A4 ryggbundet häfte.

Av Gunnar Jonsson, Säffle

Pris SEK 60.00 + porto 11.00

Pris NOK 55.00 + porto 16.00

Annon

Fryksände (S)

Födde 1707 - 1765

5877 födda barn sorterade i Datumordning, Faderordning, Moderordning och Ortsordning.

452 sidor i prydlig A4-pärm med register. Datorhantering av materialet medger även andra sorteringsönskemål.

Pris SEK 290.00 + porto 61.00
Pris NOK 265.00 + porto 66.00

Annon

Östmark (S)

Födde 1765 - 1820

4611 födda barn sorterade i Datumordning, Faderordning, Moderordning och Ortsordning.

371 sidor i prydlig A4-pärm med register. Datorhantering av materialet medger även andra sorteringsönskemål.

Pris SEK 240.00 + porto 61.00
Pris NOK 220.00 + porto 66.00

Annon

Vitsand (S)

Födde 1824 - 1860

Vigde 1824 - 1860

2737 födda barn sorterade i Datumordning, Faderordning, Moderordning och Ortsordning.

534 Vigslar med samma sorteringsordningar.

300 sidor i prydlig A4-pärm med register. Datorhanterat material.

Pris SEK 250.00 + porto 61.00
Pris NOK 225.00 + porto 66.00

Alla skrifter beställs via postgiro

SEK Sverige 46 96 60-5

NOK Norge 0806 1944339

Annon

Värmlands

Släktforskarkatalog

164 forskare som forskar på släkter och orter i Värmland. Ersätter 1993 års Värmlandsforskare. Med Ortregister, Släktregister och Specialregister. Kartor över Värmland visande församlingar och härader.

66 sidor i förstärkt ryggbundet häfte med förteckning på arkiven i Värmland jämte litteraturlista och förteckning över kända register.

Pris SEK 50.00 + porto 11.00
Pris NOK 45.00 + porto 17.00

Annon

Värmlands

Ortregister

Över 4.700 hemman och hemmantorp är samlade i ett 68 sidors register med hänvisning till socken, härad, jordnatur och mantal. Jordeboken omspanner tiden från Gustav Vasas 1500-tal intill 1931 när fastighetsregister tog över registreringsansvar. Kartor församlingar och härader.

Av Gunnar Jonsson, Säffle.
Pris SEK 40.00 + porto 11.00
Pris NOK 36.00 + porto 17.00

Annon

Dalslands

Ortregister

Cirka 2.500 hemman och hemmantorp är samlade i ett 38 sidors register med hänvisning till socken, härad, jordnatur och mantal. Jordeboken omspanner tiden från Gustav Vasas 1500-tal intill 1931 när fastighetsregister tog över registreringsansvar. Kartor församlingar och härader.

Av Gunnar Jonsson, Säffle.
Pris SEK 40.00 + porto 11.00
Pris NOK 36.00 + porto 17.00

Annon

Sunne (S)

Födde Vigde Döda

1669 - 1721

160 sidor återgivna bokstavstroget. Därför lämplig som egen lärobok. Med tabeller, diagram över befolkningsutvecklingen m m.

Av Arne Linnarud, Karlstad

Pris SEK 140.00 + porto 18.00
Pris NOK 127.00 + porto 25.00

Annon

Ekshärad (S)

Födde 1665 - 1722

C:1. 1816 barn sorterade i Datum-, Fader-, Moder- och Ortordning. Dessutom cirka 8000 faddrar i datumordning

Av Mats Hellgren, Göteborg

Pris SEK 250.00 + porto 61.00
Pris NOK 225.00 + porto 66.00

Annon

Ekshärad (S)

Födde 1723 - 1799

C:2. Avskrift av 5649 födslar med släktnamnsregister för föräldrar och faddrar. 100 sidor i A4 format i prydligt ringbundet häfte.

Av Mats Hellgren, Göteborg

Pris SEK 140.00 + porto 18.00
Pris NOK 127.00 + porto 25.00

Begränsad eftersändning
Vid definitiv eftersändning retur med
den nya adressen till:
Värmlands Släktforskarförening
c/o Harald Persson
Malmtorgsgatan 18
653 40 KARLSTAD

B

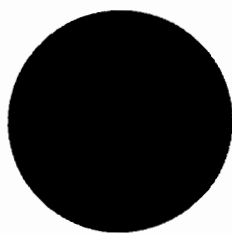
Föreningsbrev

Har du valt din egen
Hustryckare

?

Nu är valet lätt!

Det är bara att trycka på
KNAPPEN

Ramgatan 7, 653 41 Karlstad, Telefon 054-15 66 75

Värmlands mesta fullservicetryckeri!